

ΣΕΙΡΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2/2015

Μάρτιος 2015

ΚΥΠΡΙΑΚΟ 2015: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ

**Ανδρέας Θεοφάνους
Ελίνα Χριστοδούλου**

ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

2/2015
Μάρτιος 2015

ΚΥΠΡΙΑΚΟ 2015: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ

Ανδρέας Θεοφάνους
Ελίνα Χριστοδούλου

ΚΥΠΡΙΑΚΟ 2015: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ

2/2015

Λευκωσία, Μάρτιος 2015

Copyright © Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Εκδόσεις: Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Ανδρέας Θεοφάνους

Ο Ανδρέας Θεοφάνους είναι Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας και Πρόεδρος του Τμήματος Ευρωπαϊκών Σπουδών και Διεθνών Σχέσεων καθώς και του Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Έχει επισκεφθεί αριθμό πανεπιστημίων και δεξαμενών σκέψης ως επισκέπτης καθηγητής, ανώτερος επιστημονικός συνεργάτης ή/και προσκεκλημένος ομιλητής στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, τη Μέση Ανατολή, την Ιαπωνία και την Αυστραλία. Αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ιδρύματα: *London School of Economics and Political Science, Brookings Institution, Woodrow Wilson International Center of Scholars, Center for European Integration Studies – University of Bonn, Hebrew University of Jerusalem, Australian Institute of International Affairs* και *University of Tokyo*. Είναι συγγραφέας και συν-επιμελητής διαφόρων βιβλίων και κειμένων πολιτικής για πολιτικά και οικονομικά θέματα καθώς και για θέματα που σχετίζονται με την Κύπρο, την ΕΕ και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Μεταξύ άλλων, σημειώνονται τα βιβλία του «*Η Πολιτική Οικονομία της Λύσης του Κυπριακού Προβλήματος: Η Εξέταση Τεσσάρων Σεναρίων*» (2009) και «*Η Κύπρος Ενώπιον Διλημμάτων - Σκέψεις και Προβληματισμοί*» (2011). Υπογραμμίζεται συναφώς το κείμενο πολιτικής (με τη συμβολή ομάδας εργασίας) *Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ - Πως θα εξέλθουμε από την κρίση* (δημοσιεύθηκε από το Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας τον Μάιο 2013) και *THE WAY OUT OF THE CYPRUS ECONOMIC CRISIS* (δημοσιεύθηκε από τη *Notre Europe* τον Σεπτέμβριο του 2013). Έχει δημοσιεύσει αριθμό συγγραμμάτων, οργάνωσε πολυάριθμα διεθνή συμπόσια και συνέδρια, και ήταν/είναι επιστημονικός συντονιστής σε μεγάλο αριθμό ερευνητικών προγραμμάτων. Στις αρχές του 2010 εισήγαγε τη νέα σειρά Κειμένων Πολιτικής του Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας ενώ από το 2004 είναι επίσης επιμελητής του ηλεκτρονικού εντύπου *In Depth*.

Ελίνα Χριστοδούλου

Η Ελίνα Χριστοδούλου είναι επιστημονικός συνεργάτης του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων και υποψήφια διδάκτωρ στην Κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει σπουδάσει Ιστορία και Αρχαιολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, από όπου πήρε επίσης μεταπτυχιακό τίτλο στη Σύγχρονη Ιστορία (Άριστα) με ειδίκευση στη Βαλκανολογία και Τουρκολογία. Κατέχει επίσης μεταπτυχιακό τίτλο στις Διεθνείς Σχέσεις από το Τμήμα Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA) επίσης με Άριστα από το Manchester Metropolitan University. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά της επικεντρώνονται σε θέματα κοινωνικού, πολιτικού και πολιτιστικού περιεχομένου με ιδιαίτερη βαρύτητα στη σύγχρονη ιστορία, την ιστορική κοινωνιολογία και τη συλλογική μνήμη.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ 2015: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
Ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τα πρώτα χρόνια	9
Συνοπτική ανασκόπηση των διαπραγματεύσεων μετά το 1974	11
III. ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014, Η ΕΝΑΡΞΗ ΝΕΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 2015	15
Το Κοινό Ανακοινωθέν Αναστασιάδη-Έρογλου	15
Πρόνοιες του Κοινού Ανακοινωθέντος	17
Οι διαπραγματευτικές θέσεις των δύο πλευρών	23
Μια αποτίμηση του νέου γύρου των συνομιλιών	27
IV. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ	29
Οι εγγυήτριες δυνάμεις	29
Άλλες εμπλεκόμενες δυνάμεις	32
V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	
Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου της 12 ^{ης} Φεβρουαρίου 1977	39
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	
Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου 10 Σημείων της 19 ^{ης} Μαΐου 1979	40

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	
Συμφωνία της 8 ^{ης} Ιουλίου 2006	41
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ	
Συμφωνία της 23 ^{ης} Μαΐου 2008	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε	
Συμφωνία της 11 ^{ης} Φεβρουαρίου 2014	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ	
Οι θέσεις των δύο πλευρών για την κατανομή των εξουσιών (Ο Φιλελεύθερος, Κώστας Βενιζέλος, 9/7/2014).....	45
ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Παρά τις χρόνιες συζητήσεις και διαπραγματεύσεις, το Κυπριακό εξακολουθεί να παραμένει άλυτο. Σημειώνεται ότι ο διαχρονικός και αμετάβλητος στόχος της Τουρκίας για στρατηγικό έλεγχο της Κύπρου προκαθορίζει την πορεία και επηρεάζει καθοριστικά τις διαπραγματεύσεις.

Το Κυπριακό εμπεριέχει διάφορες πτυχές: μεταξύ άλλων, ευρωπαϊκή, διεθνή, περιφερειακή, ελληνοτουρκική και διακοινοτική. Υπογραμμίζεται όμως ότι η διαδικασία των συνομιλιών είναι τέτοια που αποδίδεται τεράστια σημασία στη διακοινοτική διάσταση. Εν ολίγοις το παράγωγο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι το πρόβλημα είναι κυρίως μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Με τη διαδικασία αυτή ουσιαστικά η Τουρκία παρουσιάζεται ως τρίτο μέρος.

Τα τελευταία χρόνια υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις οι οποίες όμως δεν διαφοροποίησαν τα δεδομένα στο Κυπριακό καθώς και τη φιλοσοφία επίλυσής του. Συγκεκριμένα, με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη και μεταγενέστερα την ανακάλυψη πλούσιων υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή δημιουργήθηκαν υψηλές προσδοκίες. Στην παρούσα συγκυρία κατατίθεται από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη η θέση ότι το Κυπριακό, η οικονομική κρίση και τα ενεργειακά ζητήματα θα πρέπει να αντιμετωπισθούν από κοινού. Και ενώ μια τέτοια διασύνδεση μπορεί να είναι υποβοηθητική θα πρέπει να αποφευχθούν καταστάσεις εκβιασμού προς την ελληνοκυπριακή πλευρά η οποία εμφανίζεται ως το συγκριτικά αδύνατο μέρος.

Μετά το Κοινό Ανακοινωθέν Αναστασιάδη και Έρογλου της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2014 παρουσιάστηκε μια έντονη κινητικότητα στο Κυπριακό, η οποία δημιούργησε προσδοκίες για σύντομη επίλυση του προβλήματος. Παρά ταύτα δεν διαφαίνεται προς το παρόν οποιαδήποτε θετική εξέλιξη. Αντιθέτως, τα πρόσφατα γεγονότα με την προκλητική στάση της Τουρκίας τους τελευταίους

μήνες του 2014 στην κυπριακή ΑΟΖ, ανάγκασαν τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να αποσυρθεί (προσωρινά) από τις διακοινοτικές συνομιλίες.

Τα τελευταία γεγονότα αναδεικνύουν τη στενή διασύνδεση του Κυπριακού με τα ενεργειακά ζητήματα καθώς και τον καθοριστικό ρόλο της Τουρκίας. Σημειώνεται συναφώς ότι αποτελεί πεποίθηση σε ορισμένα κέντρα αποφάσεων ότι μια λύση του Κυπριακού θα πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογες ρυθμίσεις στα ενεργειακά ζητήματα της περιοχής ούτως ώστε να έχουν οφέλη όχι μόνο οι Τουρκοκύπριοι αλλά και η Τουρκία. Είναι προφανές ότι η περιφερειακή και διεθνής πτυχή του Κυπριακού είναι σημαντικότερη από τη διακοινοτική διάσταση.

Το Κυπριακό είναι ένα πολυδιάστατο πρόβλημα σε μια ευαίσθητη περιοχή στην οποία τα δεδομένα διαφοροποιούνται συνεχώς. Στη σημερινή συγκυρία η ανακάλυψη ενεργειακού πλούτου στην Ανατολική Μεσόγειο καθώς και οι σαρωτικές εξελίξεις στη γειτνιάζουσα Μέση Ανατολή επηρεάζουν τα δεδομένα στην Τουρκία και στην Κύπρο. Ως εκ τούτου η στάση της Κυπριακής Δημοκρατίας αναφορικά με τις διαπραγματεύσεις καθώς και τις εξωτερικές της σχέσεις θα πρέπει να επαναξιολογηθούν εν όψει των ανακατατάξεων στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή.

Το παρόν Κείμενο Εργασίας επιχειρεί μια αποτίμηση της κατάστασης στο Κυπριακό και των προοπτικών επίλυσής του. Ταυτόχρονα αξιολογείται κριτικά η υφιστάμενη βάση των συνομιλιών και οι προεκτάσεις της. Επιχειρείται επίσης μια σύντομη ιστορική αναδρομή και αξιολογείται το Κοινό Ανακοινωθέν της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2014. Επεξηγείται συνοπτικά επίσης ο ρόλος των εγγυητριών και άλλων δυνάμεων στα πλαίσια των ευρύτερων γεωστρατηγικών ισορροπιών της περιοχής. Τέλος κατατίθενται συμπεράσματα καθώς και εισηγήσεις.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τα πρώτα χρόνια

Η ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν αποτέλεσε στόχο και όραμα είτε των Ελληνοκυπρίων είτε των Τουρκοκυπρίων. Αντίθετα ήταν ένας συμβιβασμός, απότοκος των διεθνών συγκυριών και του ισοζυγίου ή μάλλον του ανισοζυγίου δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο καθώς και της βρετανικής πολιτικής στην Κύπρο.

Από τις πρώτες μέρες της ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας υπήρχε αμφισβήτηση, καχυποψία καθώς και σοβαρό έλλειμμα νομιμοποίησης του νεοσύστατου κράτους. Η ίδρυση του ανεξάρτητου κράτους θεωρήθηκε και από τις δύο κοινότητες ως μεταβατικό στάδιο για την επίτευξη των εκ διαμέτρου αντίθετων εθνικών τους στόχων. Στόχος της πλειοψηφίας του λαού, που αποτελείτο από τους Ελληνοκυπρίους, ήταν η Ένωση με την Ελλάδα, ενώ για την πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων στόχος ήταν η διχοτόμηση. Υπήρχε επίσης και μια τάση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα η οποία πριν από την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας πίστευε ότι εάν η Βρετανία εγκατέλειπε την Κύπρο το νησί θα έπρεπε να δοθεί στην Τουρκία.

Εξωτερικοί αλλά και εσωτερικοί παράγοντες ενίσχυσαν τις αντιθετικές πολιτικές και αντιλήψεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων που σε συνδυασμό με κάποιες δυσλειτουργικές διατάξεις του δοθέντος Συντάγματος δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα και επιπλοκές. Οι διακοινοτικές ταραχές του 1963 - 1964 επηρέασαν καθοριστικά τις μετέπειτα εξελίξεις. Οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από την κυβέρνηση και τη δημόσια υπηρεσία. Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι κλείστηκαν σε θύλακες. Για τους Ελληνοκύπριους αυτό αποτελούσε ένδειξη προθέσεων για μια διχοτομική πολιτική. Από την άλλη όμως οι Τουρκοκύπριοι ένοιωθαν ότι υπάρχει πραγματικό πρόβλημα ασφάλειας.

Στη δεκαετία που ακολούθησε υπήρξε επαναπροσδιορισμός των αντικειμενικών στόχων από την ελληνοκυπριακή πλευρά. Συγκεκριμένα, ο Πρόεδρος Μακάριος διακήρυξε την πολιτική του εφικτού παραμερίζοντας την πολιτική του ευκταίου περί τα τέλη του 1967. Μετά τις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου του 1968 άρχισαν οι ενδοκυπριακές συνομιλίες με στόχο την αναθεώρηση του Συντάγματος και την επανένταξη των Τουρκοκυπρίων στο νόμιμο κράτος στη βάση ενός ενιαίου κράτους με στοιχεία τοπικής και κοινοτικής αυτοδιοίκησης σε θέματα χαμηλής πολιτικής. Το 1972 οι δύο πλευρές είχαν φθάσει σε ακτίνα συμφωνίας αλλά δεν υπήρξε κατάληξη. Στις 13 Ιουλίου 1974 οι δυο πλευρές είχαν κατ' αρχήν καταλήξει σε μια συμφωνία, η οποία θα επικυρωνόταν στις 16 Ιουλίου 1974 από τους διαπραγματευτές, Κληρίδη και Ντενκτάς αντίστοιχα. Όμως το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου διαφοροποίησε άρδην την κατάσταση και δημιούργησε νέα δεδομένα. Σημειώνεται όμως ότι είναι αμφίβολο κατά πόσον η Τουρκία θα συναινούσε σε μια τέτοια λύση. Αντίθετα παρακολουθούσε τις εξελίξεις και προετοιμαζόταν για επέμβαση στην Κύπρο.

Το πραξικόπημα εναντίον του Προέδρου Μακαρίου στις 15 Ιουλίου 1974 έδωσε την κατάλληλη ευκαιρία και αφορμή στην Τουρκία να προχωρήσει σε εισβολή με το πρόσχημα της αποκατάστασης της συνταγματικής τάξης και της προστασίας της τουρκοκυπριακής (μειονοτικής) κοινότητας. Στις 24 Ιουλίου με την πτώση της Χούντας και την επιστροφή του Κωνσταντίνου Καραμανλή αποκαταστάθηκε η δημοκρατία στην Ελλάδα. Στην Κύπρο είχε αναλάβει στις 23 Ιουλίου καθήκοντα Πρόεδρος ο Γλαύκος Κληρίδης. Έτσι εν μέρει αποκαταστάθηκε η συνταγματική τάξη. Παρά ταύτα, η Τουρκία συνέχισε τις παραβιάσεις της κατάπαυσης του πυρός και τη σταδιακή προέλαση και κατάληψη εδαφών. Όταν η ελληνοκυπριακή και ελλαδική πλευρά απέρριψε το τουρκικό τελεσίγραφο στη διάσκεψη της Γενεύης, η Τουρκία εξαπέλυσε τις πρωινές ώρες της 14^{ης} Αυγούστου μια δεύτερη μαζική στρατιωτική επιχείρηση

και κατέλαβε το 38% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας το οποίο κατέχει μέχρι σήμερα. Από τότε ακολούθησε αφ' ενός την πολιτική της εθνοκάθαρσης και αφ' ετέρου του εποικισμού και της αλλοίωσης των δημογραφικών δεδομένων στην κατεχόμενη Κύπρο.

Συνοπτική ανασκόπηση των διαπραγματεύσεων μετά το 1974

Ως αποτέλεσμα των τραγικών γεγονότων του καλοκαιριού του 1974 υπήρξαν ριζικές κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές εξελίξεις. Οι Ελληνοκύπριοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους και προσφυγοποιήθηκαν ενώ οι Τουρκοκύπριοι σταδιακά μεταφέρθηκαν στις περιοχές που καταλήφθηκαν από τον τουρκικό στρατό.

Η διαίρεση της Μεγαλονήσου τόσο γεωγραφικά όσο και δημογραφικά ήταν πλέον πραγματικότητα. Τον Φεβρουάριο του 1975 ο τουρκοκύπριος ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς ανακήρυξε το «Τουρκικό Ομόσπονδο Κράτος της Βορείου Κύπρου», δείχνοντας ξεκάθαρα τη γραμμή πλεύσης και τους σκοπούς της τουρκικής πλευράς. Η αλλαγή των δεδομένων επί του εδάφους οδήγησε σε νέες ιδέες στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η ελληνοκυπριακή πλευρά υποχρεώθηκε να δεχθεί την ομοσπονδία, την οποία απέρριπτε πριν το 1974, ως βάση για λύση του προβλήματος. Αρχικά ο προβληματισμός ήταν για πολυπεριφερειακή ομοσπονδία, αλλά σταδιακά υπήρξε αποδοχή της ιδέας για διπεριφερειακή δικοινοτική ομοσπονδία.

Με τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 μεταξύ Μακαρίου-Ντενκτάς (βλέπε Παράρτημα Α) και του 1979 μεταξύ Κυπριανού-Ντενκτάς (βλέπε Παράρτημα Β) άρχισαν να αναπτύσσονται οι έννοιες της δικοινοτικής διπεριφερειακής ομοσπονδίας. Αργότερα εισήχθη και ο όρος «διζωνική» ο οποίος παρά τις ασάφειες εμπεριείχε πολιτικές προεκτάσεις. Υπήρχε όμως και εξακολουθεί να υπάρχει διαφορετική αξιολόγηση και ερμηνεία της συμφωνίας

τόσο διακοινοτικά όσο και ενδοκοινοτικά. Ούτως ή άλλως αποτέλεσε μεγάλη επιτυχία για την τουρκοκυπριακή πλευρά ενώ για την ελληνοκυπριακή πλευρά θεωρήθηκε ως ένας οδυνηρός συμβιβασμός. Όσον αφορά το περιεχόμενο της συμφωνίας η ερμηνεία που έδιναν οι Ελληνοκύπριοι διέφερε ουσιαστικά από την αντίστοιχη των Τουρκοκυπρίων. Εκ διαμέτρου αντίθετες ήταν όχι μόνο οι απόψεις των δύο πλευρών σχετικά με το μέγεθος των περιοχών που θα ετίθεντο κάτω από την ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή διοίκηση, αλλά και με το περιεχόμενο των συνταγματικών προνοιών. Η ελληνοκυπριακή πλευρά έκανε λόγο για μια ομοσπονδιακή λύση με ισχυρή κεντρική κυβέρνηση και η τουρκοκυπριακή πλευρά για λύση με πολύ ασθενή κεντρική κυβέρνηση. Για τους Ελληνοκύπριους η επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους και το δικαίωμα εγκατάστασής τους σε όλη την επικράτεια της Μεγαλονήσου ήταν ουσιαστικής σημασίας. Αντίθετα, η τουρκοκυπριακή πλευρά απαιτούσε διοίκηση επί του εδάφους που να χαρακτηρίζεται από εθνική ομοιογένεια: αυτό εξ ορισμού απέκλειε την ελληνοκυπριακή θέση για επιστροφή των προσφύγων και ελεύθερη εγκατάσταση.

Μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '80, ο αγώνας της Κύπρου εστιαζόταν κυρίως στην προσφιλή οδό των Ηνωμένων Εθνών και των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ωστόσο, σταδιακά προστέθηκε και η προοπτική της ΕΕ. Στις 4 Ιουλίου 1990, η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε αίτηση ένταξης στην ΕΕ. Υπήρχαν τότε μεγάλες προσδοκίες.

Το 1992, ο τότε Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι με τη στήριξη των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας κατέθεσε ένα περίγραμμα λύσης, τη «Δέσμη Ιδεών», με την οποία για πρώτη φορά η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία έπαιρνε συγκεκριμένο περιεχόμενο. Η πρωτοβουλία αυτή παραμερίσθηκε μετά τη νίκη του Γλαύκου Κληρίδη στις προεδρικές

εκλογές του 1993. Ταυτόχρονα αποφασίσθηκε η αξιοποίηση της ευρωπαϊκής προοπτικής σε συνδυασμό με τη διαδικασία των διακοινοτικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Το 1999, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, ξεκίνησε νέο γύρο διαπραγματεύσεων για επίλυση του ζητήματος, ενώ παράλληλα η ενταξιακή πορεία της Κύπρου και η ταυτόχρονη πορεία της Τουρκίας προς την ΕΕ δημιουργούσαν νέα δεδομένα. Οι διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ κατέληξαν μετά από ένα μακρύ δρόμο και την επιστράτευση της επιδιαιτησίας (όπου υπήρχαν αποκλίσεις μεταξύ των δύο πλευρών) στο Σχέδιο Ανάν (Annan V), το οποίο τέθηκε σε δημοψήφισμα τον Απρίλιο του 2004 στις δύο κοινότητες. Το αποτέλεσμα ήταν τουλάχιστον ανισόρροπο μεταξύ των προτιμήσεων των δύο πλευρών. Με το συντριπτικό 76% οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν το Σχέδιο, ενώ η πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων (και των εποίκων) (65,9%) το αποδέχθηκε. Η ελληνοκυπριακή πλευρά αν και επιδίωκε τόσα χρόνια την επίλυση του Κυπριακού, απέρριψε το Σχέδιο Ανάν θεωρώντας το απαράδεκτο ως προς το περιεχόμενο και τις διατάξεις του. Θεωρήθηκε ότι κατ' ουσίαν νομιμοποιούσε την παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο και ότι σε κάποιο βαθμό αναιρούσε τα οφέλη της ένταξης στην ΕΕ.

Η επομένη μέρα του δημοψηφίσματος βρήκε την ελληνοκυπριακή πλευρά ανέτοιμη να διαχειριστεί το αποτέλεσμα και να θέσει νέες βάσεις για επίλυση του προβλήματος. Από την άλλη, λόγω της ανεπαρκούς ελληνοκυπριακής στρατηγικής, η αδιάλλακτη μέχρι τότε τουρκική και τουρκοκυπριακή πλευρά, φάνηκε δεχτική σε λύση κερδίζοντας τις εντυπώσεις. Επιπρόσθετα, τον Δεκέμβριο του 2004 εξασφάλισε ημερομηνία έναρξης (Οκτώβριο 2005) των ενταξιακών διαδικασιών της Τουρκίας με την ΕΕ. Όμως η Τουρκία έκτοτε δεν έχει εκπληρώσει έστω και τις ελάχιστες υποχρεώσεις που είχε αναλάβει – εφαρμογή της Τελωνιακής Ένωσης με την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η Κυπριακή Δημοκρατία προσπάθησε να αξιοποιήσει τη συμμετοχή της στην ΕΕ για να προωθήσει τους στόχους της, μεταξύ των οποίων και η εφαρμογή της Τελωνειακής Ένωσης Κύπρου – Τουρκίας. Ο μέγιστος στόχος όμως ήταν η διαφοροποίηση της τουρκικής πολιτικής έναντι του Κυπριακού. Τον Δεκέμβριο του 2006 η τότε κυπριακή κυβέρνηση πέτυχε το πάγωμα οκτώ κεφαλαίων στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις ΕΕ – Τουρκίας. Προηγουμένως υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, ο Πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μεχμέτ Αλί Ταλάτ κατέληξαν στη Συμφωνία της 8^{ης} Ιουλίου (βλέπε Παράρτημα Γ) η οποία αποτελούσε οδικό χάρτη για επίλυση του Κυπριακού. Η εν λόγω συμφωνία προέβλεπε ότι η έναρξη των απ' ευθείας συνομιλιών μεταξύ του Προέδρου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη θα ξεκινούσαν μόνο και εάν υπήρχε σύγκλιση θέσεων στις ομάδες εργασίας. Ούτως ή άλλως όμως δεν υπήρξαν θεαματικά αποτελέσματα για πολλούς λόγους. Πέραν τούτου υπήρχε συνεχής αμφιταλάντευση στην Κύπρο για το ποια πορεία έπρεπε να ακολουθηθεί. Η πιο πάνω συμφωνία παραμερίστηκε με την εκλογική νίκη του Δημήτρη Χριστόφια και τη συμφωνία Χριστόφια-Ταλάτ της 23^{ης} Μαΐου 2008 (βλέπε Παράρτημα Δ). Η συμφωνία αυτή έκανε για πρώτη φορά αναφορά σε ισότιμα συνιστώντα κράτη.

ΙΙΙ. ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2014, Η ΕΝΑΡΞΗ ΝΕΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 2015

Το Κοινό Ανακοινωθέν Αναστασιάδη-Έρογλου

Μετά τις συνομιλίες Χριστόφια – Ταλάτ και Χριστόφια - Έρογλου η σκυτάλη πέρασε στους Αναστασιάδη - Έρογλου. Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης επιδίωξε συμφωνία η οποία θα διευκρίνιζε περαιτέρω τη βάση συνομιλιών. Παρά την αρχική δυστοκία οι δύο πλευρές κατέληξαν τελικά στις 11 Φεβρουαρίου 2014 σε ένα Κοινό Ανακοινωθέν (βλέπε Παράρτημα Ε) και ανακοίνωσαν την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Το Κοινό Ανακοινωθέν προκάλεσε αντιδράσεις στην ελληνοκυπριακή κοινωνία και ρήξη στην κυβερνητική συμμαχία. Ως εκ τούτου το ΔΗΚΟ αποχώρησε από την κυβέρνηση. Το Κοινό Ανακοινωθέν της 11^{ης} Φεβρουαρίου είχε ως βάση τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία και μπορεί να θεωρηθεί ότι πάει πιο πέρα από τη συμφωνία Χριστόφια – Ταλάτ (23 Μαΐου, 2008).

Το 2006, και μόλις δυο χρόνια μετά τη συντριπτική καταψήφιση του Σχεδίου Ανάν, ο Τάσος Παπαδόπουλος δεσμεύτηκε ότι η επανένωση της Κύπρου θα γίνει «με βάση μια διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία» όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Προσπάθησε όμως να διαφοροποιήσει τη φιλοσοφία που ακολουθήθηκε προηγουμένως και είχε ως κατάληξη το Σχέδιο Ανάν. Γι' αυτό και η ουσία της συμφωνίας Παπαδοπούλου – Ταλάτ (8 Ιουλίου, 2006) ήταν η προετοιμασία σε τεχνικό επίπεδο για να ξεκινήσουν οι συνομιλίες. Το ζητούμενο ήταν «η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία με το σωστό περιεχόμενο».

Μετά την άνοδο στην εξουσία του Δημήτρη Χριστόφια η ελληνοκυπριακή πλευρά παρουσιάσθηκε πρόθυμη να προχωρήσει με την ουσία του προβλήματος παραμερίζοντας τις οποιεσδήποτε επιφυλάξεις σε θέματα

διαδικασίας. Αποτέλεσμα ήταν η συμφωνία Χριστόφια – Ταλάτ στις 23 Μαΐου 2008 η οποία κατ’ ουσίαν επανέφερε τη φιλοσοφία του Σχεδίου Ανάν. Στη συμφωνία γινόταν αναφορά σε μια διεθνή προσωπικότητα αλλά, για πρώτη φορά, και σε δύο συνιστώσες πολιτείες/συνιστώντα κράτη με ισότιμο καθεστώς. Εν ολίγοις για πρώτη φορά συμφωνήθηκε ότι ο συνεταιρισμός που θα προέκυπτε θα έχει μια «Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση με μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα, καθώς και μια Ελληνοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία και μια Τουρκοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία, οι οποίες θα έχουν ισότιμο καθεστώς». Η «μόνη κυριαρχία» και η «ιθαγένεια» είχαν μόνο συμφωνηθεί ως θέματα αρχής και αφέθηκαν να αιωρούνται στην ασάφεια.

Το Κοινό Ανακοινωθέν μεταξύ Αναστασιάδη – Έρογλου κάνει λόγο για επανένωση της Κύπρου η οποία θα βασίζεται σε «δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου». Όσον αφορά τα θέματα της «ενιαίας διεθνούς νομικής προσωπικότητας» και της «ενιαίας κυριαρχίας», η ενωμένη Κύπρος θα έχει «μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα και μια και μόνη κυριαρχία, η οποία καθορίζεται ως η κυριαρχία που απολαμβάνουν όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών δυνάμει του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και η οποία προέρχεται εξίσου από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους». Επίσης θα υπάρχει «μια και μόνη κυπριακή ιθαγένεια» για όλους τους πολίτες της ενωμένης Κύπρου που θα είναι την ίδια ώρα «πολίτες είτε της ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας, είτε της τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας». Όμως η κυριαρχία δεν πηγάζει από τον κυπριακό λαό ως ενιαία οντότητα. Η συγκεκριμένη διατύπωση παραπέμπει σε μια κατάσταση πραγμάτων πιο κοντά σε μια χαλαρή ομοσπονδία ή ακόμα και συνομοσπονδία.

Σε σχέση με τη συμφωνία Χριστόφια – Ταλάτ το Κοινό Ανακοινωθέν του Φεβρουαρίου 2014 φιλοσοφικά θέτει ένα πιο συγκεκριμένο πλαίσιο, με πιο πυκνό περιεχόμενο και νέες προσθήκες. Επιπρόσθετα, νέο στοιχείο σε σχέση με τις προηγούμενες συμφωνίες είναι επίσης και οι χιαστί συνομιλίες. Με αυτή την ιδέα για πρώτη φορά πραγματοποιούνται απ’ ευθείας συνομιλίες των Ελληνοκυπρίων με την Άγκυρα και των Τουρκοκυπρίων με την Αθήνα. Για το ζήτημα αυτό έχουν κατατεθεί ουσιαστικές διαφωνίες. Για τον Πρόεδρο Αναστασιάδη η νέα αυτή διαδικασία εμπλέκει απ’ ευθείας την Τουρκία στις συνομιλίες. Από την άλλη όμως κατατίθεται η άποψη ότι η συγκεκριμένη μεθοδολογία αναβαθμίζει το κατοχικό καθεστώς και ταυτόχρονα παραπέμπει σε ίσες ευθύνες Ελλάδος και Τουρκίας.

Σημειώνεται επίσης ότι αποτελεί σύνηθες φαινόμενο οι εκ διαμέτρου διαφορετικές ερμηνείες οι οποίες δίνονται στα συμφωνηθέντα από τους ίδιους τους ηγέτες. Η επικοινωνιακή διαχείριση της ερμηνείας των συμφωνηθέντων και η διπλή ανάγνωση εκπηγάζουν περισσότερο από το πολιτικό κόστος που πιθανόν να προκαλέσει παρά από το συγκεκριμένο περιεχόμενο.

Πρόνοιες του Κοινού Ανακοινωθέντος

Το Κοινό Ανακοινωθέν προνοεί την ανατροπή της «παρούσας κατάστασης», η οποία θεωρείται απαράδεκτη και από τις δύο πλευρές. Υπάρχει η θέση ότι «*η παράτασή της θα έχει αρνητικές συνέπειες για τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους*». Ωστόσο όσον αφορά την έννοια του όρου «παρούσα κατάσταση» φαίνεται να ακολουθείται η στρατηγική της εποικοδομητικής ασάφειας και αφήνεται ανοιχτή σε οποιοδήποτε ορισμό θα μπορούσε να της δοθεί. Το τι σημαίνει παρούσα κατάσταση, αν και η ίδια αναφορά γίνεται και στη συμφωνία Παπαδόπουλου – Ταλάτ το 2006 (σημείο 2), ούτε επεξηγείται αλλά ούτε και συγκεκριμενοποιείται στο κείμενο. Αυτό όμως σημαίνει ότι οποιαδήποτε ερμηνεία δίδεται στην «παρούσα κατάσταση» μπορεί να είναι

υποκειμενική. Αυτό οδηγεί αρκετές φορές σε ασυμβίβαστες ερμηνείες. Έτσι δημιουργούνται προσκόμματα στις συνομιλίες καθώς δεν υπάρχει συναντίληψη στο περιεχόμενο και στην ερμηνεία των σημείων από τις δύο πλευρές.

Για την ελληνοκυπριακή πλευρά η παρούσα κατάσταση είναι, μεταξύ άλλων, «η παρουσία κατοχικών στρατευμάτων, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών, ο συνεχιζόμενος εποίκισμός, η καταστροφή της θρησκευτικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς, το ξεπούλημα των ελληνοκυπριακών περιουσιών, η αναβάθμιση του ψευδοκράτους και η παγίωση των τετελεσμένων της εισβολής». Ωστόσο, η ίδια ερμηνεία δεν ισχύει και για την τουρκοκυπριακή πλευρά. Μεταξύ άλλων, η επίσημη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς είναι ότι οι Ελληνοκύπριοι σφετερίζονται την Κυπριακή Δημοκρατία. Η απαίτηση της τουρκικής πλευράς είναι να αποδεχθεί η «Ελληνοκυπριακή Διοίκηση» τον παραμερισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη δημιουργία ενός νέου συνεταιρισμού.

Επιπρόσθετα γίνεται λόγος περί διευθέτησης του ζητήματος με βάση τον *«σεβασμό στις δημοκρατικές αρχές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες, καθώς και τις ξεχωριστές ταυτότητες και την ακεραιότητα αμφοτέρων, διασφαλίζοντας το κοινό τους μέλλον σε μια ενωμένη Κύπρο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης»* (σημείο 1). Ωστόσο θα μπορούσε να λεχθεί ότι αφού ολόκληρη η βάση των συνομιλιών και της στρατηγικής που ακολουθείται στηρίζεται στη φιλοσοφία και σε πρόνοιες που χωρίζουν το λαό βάσει φυλετικών κριτηρίων, η πρόνοια περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαφοροποιείται.

Αναφορικά με τη λειτουργία του διζωνικού, δικοινοτικού ομοσπονδιακού κράτους που θα δημιουργηθεί, το Κοινό Ανακοινωθέν προνοεί ότι «[ο]

εξουσίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης καθώς και θέματα που είναι σαφώς συναφή με τις καθορισμένες αρμοδιότητές της θα προσδιορίζονται από το σύνταγμα. Το ομοσπονδιακό σύνταγμα θα προνοεί επίσης ότι το κατάλοιπο εξουσίας θα ασκείται από τα συνιστώντα κράτη. Τα συνιστώντα κράτη θα ασκούν πλήρως και οριστικά όλες τις εξουσίες τους, μακριά από επεμβάσεις από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Οι ομοσπονδιακοί νόμοι δεν θα καταπατούν τις νομοθεσίες των συνιστώντων κρατών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των συνιστώντων κρατών, και οι νομοθεσίες των συνιστώντων κρατών δεν θα καταπατούν ομοσπονδιακούς νόμους που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Οποιαδήποτε διαμάχη σε σχέση με τα παραπάνω θα δικάζεται από το ομοσπονδιακό ανώτατο δικαστήριο. Καμιά από τις δυο πλευρές δεν θα μπορεί να διεκδικεί εξουσία ή δικαιοδοσία στην άλλη».

Όσον αφορά το κατάλοιπο της εξουσίας, με τον τρόπο που προνοείται στο Κοινό Ανακοινωθέν, η κεντρική ομοσπονδιακή κυβέρνηση αποδυναμώνεται προς όφελος των συνιστώντων κρατών. Στα ομοσπονδιακά συστήματα όταν το κατάλοιπο εξουσίας μένει στην κεντρική εξουσία η ροπή είναι προς μια ισχυρή ομοσπονδία. Αντίθετα όταν το κατάλοιπο εξουσίας παραχωρείται στα συνιστώντα κράτη η φιλοσοφία είναι πιο κοντά σε μια χαλαρή ομοσπονδία. Αυτό που παρατηρείται στην προκειμένη περίπτωση όμως είναι η φιλοσοφία της συνομοσπονδίας, όπου τα ήδη υφιστάμενα κράτη φαίνονται απρόθυμα να παραιτηθούν από τα κεκτημένα τους και να παραχωρήσουν εξουσίες στην κεντρική κυβέρνηση. Έτσι βάσει των προνοιών του Κοινού Ανακοινωθέντος και την παραχώρηση του κατάλοιπου εξουσίας στα συνιστώντα κράτη, η εσωτερική ενιαία κυριαρχία και η εύρυθμη λειτουργία της ομοσπονδιακής Κύπρου θα είναι πολύ δύσκολο έως απίθανο να επιτευχθούν, ενώ παράλληλα η βιωσιμότητα της λύσης είναι ζοφερή.

Σε συνέχεια των πιο πάνω, η πρόνοια περί πλήρους και οριστικής άσκησης της εξουσίας από τα συνιστώντα κράτη χωρίς οποιαδήποτε παρέμβαση από την κεντρική ομοσπονδιακή εξουσία χρήζει επίσης ιδιαίτερης προσοχής. Είναι προφανής η προσπάθεια να τονισθεί και να κατοχυρωθεί το αδύναμο της κεντρικής κυβέρνησης και η ανυπαρξία οποιασδήποτε υπεροχής της έναντι των συνιστωσών πολιτειών. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας χαλαρής ομοσπονδίας ή ακόμα και συνομοσπονδίας. Συνεπώς τίποτα δεν προνοείται που να υπογραμμίζει την υπεροχή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των νόμων αυτής σε περίπτωση παρέκκλισης του ενός ή του άλλου συνιστώντος κράτους. Το ερώτημα που τίθεται όμως είναι πώς κατοχυρώνεται η βιωσιμότητα του κράτους και πώς διασφαλίζεται η συμμόρφωση οποιασδήποτε πλευράς που παρεκκλίνει. Φυσικά πρέπει να λεχθεί ότι βάσει του Κοινού Ανακοινωθέντος ο τελεσίδικος ρυθμιστής σε περίπτωση διαμάχης είναι το Ανώτατο Δικαστήριο. Πρακτικά όμως, όπως τουλάχιστον έχει μέχρι τώρα το Κοινό Ανακοινωθέν, τίποτα δεν προνοείται που να κατοχυρώνει την εφαρμογή των αποφάσεων του Ανωτάτου και φαίνεται ότι αυτό επαφίεται στην καλή τους θέληση.

Όσον αφορά την κυριαρχία, το Κοινό Ανακοινωθέν προνοεί ότι «[η] ενωμένη Κύπρος, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα έχει μια και μόνη διεθνή νομική προσωπικότητα και μια και μόνη κυριαρχία, η οποία καθορίζεται ως η κυριαρχία που απολαμβάνουν όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών δυνάμει του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και η οποία προέρχεται εξίσου από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους...». Στο θέμα της κυριαρχίας, όπως και σε άλλα που προαναφέρθηκαν, ακολουθείται η στρατηγική της εποικοδομητικής ασάφειας. Από τη μια, το θέμα της μιας και μόνης διεθνούς νομικής προσωπικότητας και της μιας και μόνης κυριαρχίας, συσχετιζόμενο και με την αναφορά που δεν επιτρέπει την ένωση, απόσχιση ή διχοτόμηση μέρους της Κύπρου, εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι έχει επιλυθεί υπέρ των διαχρονικών θέσεων της ελληνοκυπριακής πλευράς. Από την άλλη

όμως λαμβανομένης υπ' όψιν της πρόνοιας ότι η κυριαρχία θα προέρχεται «εξίσου από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους», και όχι από τον λαό (την ίδια ώρα που δεν υπάρχει πουθενά αναφορά για μια και *αδιαίρετη* κυριαρχία και ενιαίο λαό), μπορεί να θεωρηθεί ότι αφήνεται ανοιχτό το ενδεχόμενο απόσχισης. Αναφορικά με το τελευταίο δεν απαντάται πουθενά το υποθετικό ερώτημα στο πιθανό σενάριο της περίπτωσης που ένα εκ των δυο συνιστώντων κρατών θελήσει όντως να αποσχισθεί.

Στη συγκεκριμένη παράγραφο, ιδιαίτερη μνεία γίνεται και στην κυριαρχία του κράτους που εκπηγάξει από την ιδιότητα του ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών και δυνάμει του Καταστατικού Χάρτη. Ωστόσο η κυριαρχία του βάσει μόνο αυτής της αναφοράς και σύνδεσης δεν είναι κάτι που μπορεί να κατοχυρωθεί μέσα από το Κοινό Ανακοινωθέν. Είναι γνωστό ότι υπάρχει ποικιλία περιπτώσεων κάτω από την ομπρέλα της κυριαρχίας κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών και ότι μπορούν να υπάρξουν πολλές εξαιρέσεις. Από την μια, είναι τα παραδείγματα κρατών όπως τα νησιά Σαμόα, τον Παναμά και τα νησιά Μάρσαλ τα οποία, αν και κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, η άμυνά τους είναι υπό την ευθύνη άλλων κρατών. Βάσει αυτού, είναι πασιφανές ότι το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη δεν υφίσταται σε αυτές τις περιπτώσεις, αν και είναι κράτη μέλη του ΟΗΕ.¹ Από την άλλη, είναι και η ίδια η περίπτωση της Κύπρου. Βάσει του Συντάγματος του 1960, υπάρχουν εγγυήσεις και επεμβατικά δικαιώματα τρίτων χωρών, σε χώρα μέλος του ΟΗΕ.

¹ Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δεν θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας, σε περίπτωση που ένα Μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα μέτρα που θα παίρνουν τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα ανακοινώνονται αμέσως στο Συμβούλιο Ασφαλείας, και σε καμία περίπτωση δε θα θίγουν την εξουσία και την υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα με αυτόν το Χάρτη, να αναλαμβάνει οποτεδήποτε τη δράση που κρίνει αναγκαία για τη διατήρηση ή για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

Αναφορικά με την ιθαγένεια, το Κοινό Ανακοινωθέν προνοεί ότι *«θα υπάρχει μια και μόνη κυπριακή ιθαγένεια, που θα ρυθμίζεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία. Όλοι οι πολίτες της ενωμένης Κύπρου θα είναι ταυτόχρονα πολίτες είτε της ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας είτε της τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας. Αυτή η ιδιότητα θα είναι εσωτερική και θα συμπληρώνει, και δεν θα υποκαθιστά με οποιονδήποτε τρόπο, τη μια και μόνη κυπριακή ιθαγένεια»*. Το ζήτημα της ιθαγένειας – ιδιαίτερα όσον αφορά τον διαχωρισμό της σε εσωτερική και εξωτερική - συνδέεται άρρηκτα με το ζήτημα της πολιτικής ισότητας που προνοείται ρητά στο Κοινό Ανακοινωθέν. Η διαχρονική τουρκοκυπριακή θέση που μετουσιώνεται μέσω αυτής της πρόνοιας είναι ο πλήρης έλεγχος του βόρειου μέρους. Πέραν των πιο πάνω, η πρόνοια της εσωτερικής ιθαγένειας υπονομεύει και την ενότητα του κράτους και ως εκ τούτου και τη βιωσιμότητά του, αφού δίνει εξέχουσα και υπέρ το δέον σημασία στη διαφύλαξη των ξεχωριστών ταυτοτήτων των δύο κοινοτήτων.

Άμεση σχέση με τα παραπάνω έχει και η εποικοδομητική ασάφεια που ακολουθείται στο θέμα που αφορά τη συνέχεια ή μη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Από τη μια αναφέρεται ότι το ομοσπονδιακό κράτος θα είναι μέλος της ΕΕ και του ΟΗΕ, κάτι που αφήνει να νοηθεί ότι θα είναι συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία είναι κράτος μέλος και του ΟΗΕ και της ΕΕ. Από την άλλη ωστόσο, γίνεται αναφορά στο ότι το ομοσπονδιακό κράτος θα *«προκύψει από τη λύση»*, και *«θα αποτελείται από δύο συνιστώσες πολιτείες ισότιμου καθεστώτος»*, κάτι που αφήνει ανοιχτά τα ενδεχόμενα για ποικίλες ερμηνείες ειδικότερα όταν συνδυαστεί με άλλες πρόνοιες. Οι ανησυχίες εστιάζονται ουσιαστικά στο ότι μέσα από αυτές τις πρόνοιες η Κυπριακή Δημοκρατία, κράτος μέλος του ΟΗΕ και της ΕΕ, υποβαθμίζεται σε συνιστών κράτος, την ίδια ώρα που το παράνομο καθεστώς του ψευδοκράτους αναβαθμίζεται σε ισότιμου καθεστώτος συνιστώσα

πολιτεία/συνιστών κράτος. Επιπρόσθετα, κατ' ουσίαν το νέο κράτος προκύπτει από την αλληλοαναγνώριση των δύο συνιστώντων κρατών στα πλαίσια ενός νέου συνεταιρισμού.

Οι διαπραγματευτικές θέσεις των δύο πλευρών

Ανέκαθεν οι δύο πλευρές είχαν ασύμβατες θέσεις σε πολλές διαστάσεις του Κυπριακού. Τα διάφορα σχέδια λύσης και τα πλαίσια συμφωνιών με τη στρατηγική της εποικοδομητικής ασάφειας και των διπλών αναγνώσεων δεν κατάφεραν να γεφυρώσουν τις διαφορές και να καταλήξουν σε μια βιώσιμη πρόταση λύσης. Ταυτόχρονα φαίνεται να οδηγούν στη διαιώνιση του χάσματος και στη συνέχιση των συνομιλιών ανεξάρτητα από τις προοπτικές μιας βιώσιμης λύσης.

Όπως και σε προηγούμενους κύκλους συνομιλιών έτσι και στις διαπραγματεύσεις που άρχισαν το 2014, υπάρχει χάσμα απόψεων μεταξύ των θέσεων των δύο πλευρών σε ποικίλα θέματα. Το θέμα της κυριαρχίας, των εγγυήσεων, της ασφάλειας, των εποίκων, το εδαφικό, της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και οι εξωτερικές σχέσεις συμπεριλαμβάνονται μεταξύ των ζητημάτων στα οποία οι δύο πλευρές έχουν πολύ διαφορετικές θέσεις.

Ένα από τα πλέον φλέγοντα ζητήματα για το οποίο οι θέσεις των δύο πλευρών αποκλίνουν σημαντικά είναι κατά πόσον το ομοσπονδιακό κράτος θα είναι μετεξέλιξη ή όχι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πάγια θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς είναι ότι το ομοσπονδιακό κράτος πρέπει να αποτελεί μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και να περιέχει ενοποιητικά στοιχεία. Η αντίστοιχη τουρκοκυπριακή θέση επιδιώκει ουσιαστικά τη δημιουργία ενός νέου κράτους σε μια μορφή χαλαρής ομοσπονδίας ακόμα και συνομοσπονδίας στη βάση εθνοκοινοτικών κριτηρίων. Επιπρόσθετα, για την

τουρκοκυπριακή πλευρά, το νέο κρατικό μόρφωμα θα είναι αποτέλεσμα εγκαθίδρυσης ενός συνεταιρισμού μεταξύ της «Ελληνοκυπριακής Διοίκησης της Νότιας Κύπρου» και της «Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου, ΤΔΒΚ»: ως αποτέλεσμα θα υπάρξουν δύο ισχυρές συνιστώσες πολιτείες και μια ασθενής κεντρική κυβέρνηση.

Τα πιο πάνω αντανακλώνονται και στις θέσεις των δυο πλευρών αναφορικά με τις αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης. Η ελληνοκυπριακή πλευρά θεωρεί την εξωτερική πολιτική, τις σχέσεις με την ΕΕ και τη σύναψη διεθνών συμφωνιών, αναπόσπαστη αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής κεντρικής κυβέρνησης. Στον αντίποδα αυτού, βρίσκεται η αντίστοιχη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς που θεωρεί ότι η σύναψη διεθνών συμφωνιών πρέπει να αποτελεί αρμοδιότητα και των συνιστωσών πολιτειών.

Στο ίδιο πλαίσιο ασυμφωνίας κινούνται και οι θέσεις των δύο πλευρών γύρω από το ζήτημα της εκτελεστικής εξουσίας. Όσον αφορά τη διακυβέρνηση, η θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς είναι ότι όλοι οι πολίτες θα έχουν το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στις θέσεις του Προέδρου και του Αντιπροέδρου, οι οποίοι θα πρέπει όμως να προέρχονται από διαφορετικές συνιστώσες πολιτείες. Ο Πρόεδρος, σύμφωνα με τις ελληνοκυπριακές θέσεις θα εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία και με απόλυτη πλειοψηφία (50% συν μία ψήφο). Από την άλλη, η τουρκοκυπριακή πλευρά επιμένει στην εκ περιτροπής προεδρία και σε χωριστές και παράλληλες εκλογές στις δυο συνιστώσες πολιτείες. Όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων στο Υπουργικό Συμβούλιο, η ελληνοκυπριακή θέση σε περίπτωση που είναι αδύνατο να παρθεί συναινετική απόφαση, υποστηρίζει απλή πλειοψηφία νοουμένου ότι τουλάχιστον ένα μέλος από κάθε πολιτεία είναι παρόν. Η τουρκοκυπριακή πλευρά θεωρεί ότι δύο μέλη από εκάστη πολιτεία θα πρέπει να συμφωνούν. (Βλέπε συναφώς Παράρτημα ΣΤ).

Μεγάλη διάσταση παρουσιάζεται και στις θέσεις των δύο πλευρών σχετικά και με τους φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων των χερσαίων και υπεράκτιων. Επί τούτου, θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς είναι ότι οι φυσικοί πόροι συμπεριλαμβανομένης και της ενέργειας θα πρέπει να αποτελούν αρμοδιότητα της κεντρικής κυβέρνησης. Η τουρκοκυπριακή θέση είναι όπως η διαχείριση των φυσικών πόρων να αποτελεί αρμοδιότητα των συνιστωσών πολιτειών. Λαμβάνοντας επίσης υπ' όψιν τις θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς ότι ο ενεργειακός πλούτος της Κύπρου θα πρέπει να αξιοποιηθεί προς όφελος και των δύο κοινοτήτων η συγκεκριμένη θέση για αρμοδιότητα των πολιτειών αποτελεί αντίφαση. Σε αυτό το πλαίσιο αναπόφευκτα εμπλέκεται και το θέμα των υδρογονανθράκων. Η ελληνοκυπριακή πλευρά, παρά τις αποκλίνουσες τουρκικές θέσεις, την προκλητικότητα της Τουρκίας στην ΑΟΖ και τις πιέσεις για συζήτηση του θέματος της αξιοποίησης των φυσικών πόρων στις συνομιλίες, απορρίπτει κάθε πρόταση για διαμοιρασμό των εσόδων πριν τη λύση.

Ένα άλλο φλέγον θέμα που ανέκαθεν έβρισκε τις δυο πλευρές με αποκλίνουσες θέσεις, είναι το θέμα των εποίκων. Για την ελληνοκυπριακή πλευρά, η αποχώρηση των εποίκων αποτελεί θέμα αρχής, αφού είναι αποτέλεσμα της επεκτατικής πολιτικής της Τουρκίας ενώ ταυτόχρονα αποτελεί μείζον θέμα ασφάλειας. Εν τούτοις έχει αποδεχθεί την παραμονή μεγάλου αριθμού εποίκων για ανθρωπιστικούς λόγους (π.χ. μικτοί γάμοι). Στον αντίποδα, η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν αναγνωρίζει καν την ύπαρξη εποίκων, θεωρώντας ότι όλοι έχουν ενσωματωθεί στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Στη βάση αυτού μάλιστα ζητά να δοθεί η κυπριακή ιθαγένεια σε όλους τους πολίτες των δύο πλευρών, κάτι που συμπεριλαμβάνει φυσικά και τους έποικους.

Το θέμα του περιουσιακού είναι ακόμα ένα θέμα που βρίσκει αντίθετες τις δύο πλευρές. Για την ελληνοκυπριακή πλευρά το δικαίωμα ιδιοκτησίας είναι ουσιαστικής σημασίας και οι αρχές Pinheiro πρέπει να εφαρμοστούν.² Μόνο σε περιπτώσεις που δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης αποκατάσταση θα γίνονται δεκτές εναλλακτικές προτάσεις, ενώ προτείνεται ακόμα η επιστροφή 100.000 προσφύγων υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση. Εντελώς αντίθετες είναι οι σχετικές θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς. Η τελευταία κάνει λόγο για ποσοτώσεις στο δικαίωμα εγκατάστασης και ιδιοκτησίας των Ελληνοκυπρίων στην τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία, για μετακίνηση του μικρότερου δυνατού αριθμού πολιτών, αλλά και για μη εφαρμογή των αρχών Pinheiro. Η πάροδος του χρόνου και τα τετελεσμένα επί του εδάφους καθιστούν τα δεδομένα τουλάχιστον πολύπλοκα.

Τα ακανθώδη ζητήματα της ασφάλειας, των εγγυήσεων αλλά και του εδαφικού ανέκαθεν δημιουργούσαν χάσμα στις θέσεις των δύο πλευρών. Τα θέματα αυτά ακόμα δεν έχουν συζητηθεί στο νέο κύκλο συνομιλιών καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά προσπαθεί να τα παρακάμψει, παρά το γεγονός ότι μια εκ των προνοιών του Κοινού Ανακοινωθέντος προβλέπει ότι η διαπραγμάτευση όλων των πτυχών του Κυπριακού είναι αλληλένδετη. Για το εδαφικό ισχυρίζεται ότι τυχόν συζήτησή του θα προκαλέσει αναστάτωση στον πληθυσμό και έτσι πρέπει να συζητηθεί μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων. Για τις εγγυήσεις θεωρεί ότι πρέπει να συζητηθούν μόνο στο πλαίσιο πολυμερούς διάσκεψης. Οι διαπραγματεύσεις του παρελθόντος όμως υποδεικνύουν ότι οι απόψεις τους είναι εκ διαμέτρου διαφορετικές επί τούτων.

² Σύμφωνα με τις "Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για Αποκατάσταση στις Οικίες και στις Περιουσίες των Προσφύγων και των Εκτοπισμένων", "Αρχές Πινέιρο" (United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons) «όλοι οι πρόσφυγες και εκτοπισμένοι έχουν το δικαίωμα να αποκατασταθούν σε όποια κατοικία, γη ή ιδιοκτησία, από την οποία έχουν αποστερηθεί παράνομα».
<http://2001-2009.state.gov/documents/organization/99774.pdf>

Σε γενικές γραμμές οι πάγιες θέσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς σημειώνουν την ανάγκη για ουσιαστικές εδαφικές αναπροσαρμογές, για αποστρατικοποίηση του νησιού, για διευρυμένες εγγυήσεις και κατάργηση των επεμβατικών δικαιωμάτων των τριών εγγυητριών δυνάμεων βάσει του Συντάγματος του 1960. Δεν αποτελεί έκπληξη ότι οι αντίστοιχες τουρκοκυπριακές θέσεις τονίζουν ότι οι εδαφικές αναπροσαρμογές θα είναι οριακές, κάποια τουρκικά στρατεύματα θα παραμείνουν και μετά τη λύση, ενώ δεν καταργούνται οι εγγυήσεις και τα επεμβατικά δικαιώματα.

Μια αποτίμηση του νέου γύρου των συνομιλιών

Μέχρι τις αρχές του 2015 οι συνομιλίες δεν δείχνουν να βαίνουν προς ένα θετικό αποτέλεσμα και η προοπτική μιας βιώσιμης λύσης φαίνεται απόμακρη. Η προσωρινή αποχώρηση του Προέδρου Αναστασιάδη από τις συνομιλίες ως αποτέλεσμα της προκλητικής στάσης της Τουρκίας όσον αφορά την κυπριακή ΑΟΖ είναι ενδεικτική του όλου κλίματος. Όμως ήδη ο διεθνής παράγοντας απαιτεί επανέναρξη των συνομιλιών διασυνδέοντας όλα τα ζητήματα, περιλαμβανομένου και του θέματος των υδρογονανθράκων παρά την έκδοση δεύτερης NAVTEX στις 6 Ιανουαρίου 2015 μέχρι τις 6 Απριλίου του ίδιου χρόνου. Προφανώς η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να επαναξιολογήσει όλα τα δεδομένα.

Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι η δυσκολία να συγκλίνουν οι δύο πλευρές σε μια πιθανή συμφωνία πηγάζει από τη μορφή του ίδιου του Κοινού Ανακοινωθέντος. Όταν η βάση των συνομιλιών εμπεριέχει πολλά σημεία τα οποία μπορούν να ερμηνευθούν διαφορετικά είναι προφανές ότι υπάρχουν σοβαρές δυσκολίες.

Οι ασάφειες του Κοινού Ανακοινωθέντος δεν μπορούν να καλύψουν την απόκλιση στις θέσεις των δύο πλευρών. Έτσι το χάσμα που υπάρχει μεταξύ

των θέσεων των δύο πλευρών στις διαπραγματεύσεις δεν αποτελεί έκπληξη. Η τουρκοκυπριακή πλευρά επιδιώκει βασικά τη δημιουργία μιας νέας οντότητας με ασθενή κεντρική κυβέρνηση και δύο ισχυρών συνιστώντων κρατών με όσο το δυνατόν ξεχωριστή υπόσταση το ένα από το άλλο. Ακόμα και κλασσικές εξουσίες της κεντρικής εξουσίας, όπως η σύναψη διεθνών σχέσεων και συμφωνιών, κατά τις τουρκοκυπριακές θέσεις πρέπει να δοθούν και στα δύο συνιστώντα κράτη.

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι απόκλιση δεν παρουσιάζεται μόνο στα θέματα που ήδη έχουν συζητηθεί, αλλά και στο ποια θέματα θα πρέπει να συζητηθούν καθώς και με ποιά σειρά. Έτσι οι διαπραγματεύσεις του 2014 χρήζουν προβληματισμού και επί των κεφαλαίων υπό συζήτηση αλλά και επί της θελήσεως που επιδεικνύεται από τις δύο πλευρές για εποικοδομητικό διάλογο. Στον αντίποδα της επιδίωξης της ελληνοκυπριακής πλευράς να συζητηθούν όλα τα κεφάλαια και μετά να επέλθει η οποιαδήποτε συμφωνία, βρίσκεται η αντίθεση της τουρκοκυπριακής που επιδιώκει να αφήσει εκτός συζήτησης φλέγοντα και ακανθώδη θέματα όπως το εδαφικό, το θέμα των εποίκων, των εγγυήσεων και της ασφάλειας, καθώς και η εμμονή της να διακανονιστεί το θέμα του διαμοιρασμού του φυσικού αερίου μεταξύ των δυο κοινοτήτων πριν τη λύση.

Η λύση προϋποθέτει αμοιβαίες υποχωρήσεις, επίδειξη καλής θέλησης καθώς και ένα ελάχιστο πλαίσιο κοινών επιδιώξεων και συμφερόντων. Ωστόσο ούτε επαρκείς συγκλίσεις έχουν επιτευχθεί αλλά ούτε και η τουρκοκυπριακή πλευρά φαίνεται μέχρι στιγμής διατεθειμένη να υποχωρήσει από τις πάγιες θέσεις της.

ΙV. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Η αξιολόγηση των δεδομένων για το Κυπριακό θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν τις σαρωτικές αλλαγές στην ευρύτερη περιοχή. Αυτές οδηγούν σε διαφοροποιήσεις των συμφερόντων και της στάσης των εμπλεκόμενων μερών και τρίτων χωρών καθώς και σε νέες συνεργασίες. Όλα αυτά αναπόφευκτα επηρεάζουν τη στάση των εμπλεκόμενων, καθώς και άλλων ενδιαφερόμενων μερών έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κυπριακού προβλήματος.

Εξ ορισμού οι συνεργασίες ενός κράτους επηρεάζουν την ασφάλειά του και τη θέση του στο περιφερειακό και διεθνές γίγνεσθαι. Προφανώς και οι επιλογές της Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν τη δική τους σημασία. Με τις συνεργασίες και τις σχέσεις της, η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί να επηρεάσει κάποια δεδομένα συμβάλλοντας προς την εξυπηρέτηση των στόχων της.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο γίνεται αντιληπτός και ο ρόλος όλων των δυνάμεων που ενδιαφέρονται για το Κυπριακό. Το ευρύτερο πλαίσιο επηρεάζεται και από την επιρροή που είναι δυνατό να ασκηθεί στην επίλυση του Κυπριακού από την Τουρκία και την Ελλάδα μέσα από τη στήριξη που τυγχάνουν από ισχυρότερες δυνάμεις. Αυτοί οι ισχυροί παράγοντες περιλαμβάνουν την άμεσα εμπλεκόμενη Βρετανία, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, την ΕΕ και το Ισραήλ.

Οι εγγυήτριες δυνάμεις

Η στάση της Τουρκίας στο Κυπριακό είναι προφανής και σταθερή. Για την Τουρκία δεν υφίσταται η Κυπριακή Δημοκρατία και ως εκ τούτου ούτε το δικαίωμά της στην ΑΟΖ, την οποία αμφισβητεί και προκλητικά παραβιάζει μη αναγνωρίζοντας το δικαίωμα εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι και να μην υπήρχε πρόβλημα με την Κυπριακή Δημοκρατία η Τουρκία έχει διαφορετική αντίληψη για το Δίκαιο της Θαλάσσης. Για την Τουρκία επιτυχής κατάληξη των διακοινοτικών συνομιλιών

στο παρόν στάδιο είναι ο παραμερισμός του νόμιμου αναγνωρισμένου κράτους της Κυπριακής Δημοκρατίας και η αντικατάστασή του από μια οντότητα με ανίσχυρη κεντρική κυβέρνηση, η οποία δεν θα δύναται να λάβει καμιά ουσιαστική απόφαση χωρίς τη συγκατάθεση της Άγκυρας. Είναι ουσιαστικής αλλά και συμβολικής σημασίας ότι η Τουρκία αποκαλεί την Κυπριακή Δημοκρατία “defunct Republic” («εκλιπούσα Δημοκρατία»). Σημειώνεται συναφώς ότι κατά την τελευταία επίσκεψη του Πρωθυπουργού της Τουρκίας Αχμέτ Νταβούτογλου στην Αθήνα στις 5 Δεκεμβρίου του 2014 η τουρκική αντιπροσωπεία αποκαλούσε την Κυπριακή Δημοκρατία ως «Ελληνοκυπριακή Διοίκηση της Νοτίου Κύπρου».

Είναι προφανές ότι η Τουρκία επιδιώκει τον στρατηγικό έλεγχο της Μεγαλονήσου. Ως ισχυρό μέλος του NATO και στρατηγικής σημασίας παράγοντας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, η Τουρκία τυγχάνει της στήριξης ή τουλάχιστον της ανοχής των ΗΠΑ, της Βρετανίας καθώς και άλλων δυνάμεων. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να αναζητήσει ερείσματα στις δύο αυτές μεγάλες χώρες καθώς και στις υπόλοιπες. Πέραν των συμφερόντων όμως, η Κυπριακή Δημοκρατία θα είχε ισχυρά ερείσματα αν κατανοούσε τη σημασία της ηθικής υπεροχής και της αφηγηματικής επεξήγησης. Δυστυχώς όμως το κυπριακό κράτος έχει σοβαρές ελλείψεις. Ταυτόχρονα η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει ακόμα σε μεγαλύτερα προβλήματα και ελλείμματα σε διάφορα επίπεδα.

Από την άλλη, ο ρόλος της Ελλάδας είναι περιορισμένος παρά τους εθνικούς και ιστορικούς δεσμούς με την Κύπρο. Το ισοζύγιο ή μάλλον το ανισοζύγιο δυνάμεων από τη μια και τα εσωτερικά προβλήματα και οι αδυναμίες της από την άλλη, δεν επιτρέπουν στην Ελλάδα να διαδραματίζει, τουλάχιστον σε αυτή τη συγκυρία, καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη μιας βιώσιμης λύσης. Αν και επίσης μέλος του NATO, διαφαίνεται ότι ως επί το πλείστον όταν οι ΗΠΑ

καλούνται να επιλέξουν μεταξύ των τουρκικών και των ελληνικών θέσεων δεν επιλέγουν τις ελληνικές. Πέραν αυτού, οι εσωτερικές αδυναμίες της χώρας έχουν σοβαρό αντίκτυπο στις εξωτερικές της υποθέσεις. Σε πολλούς αθηναϊκούς κύκλους επικρατεί η γενικότερη αντίληψη ότι το Κυπριακό αποτελεί ένα επιπλέον πρόβλημα για την ελληνική κυβέρνηση το οποίο πρέπει να επιλυθεί το συντομότερο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα όμως να μην δίδεται από την ελληνική κυβέρνηση ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο αν η λύση είναι βιώσιμη ή όχι. Πέραν τούτου η φιλοσοφία «η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται» έχει επιπρόσθετες διαστάσεις. Μεταξύ άλλων, οι Ελληνοκύπριοι θεωρούν ότι η ελλαδική στήριξη είναι περιορισμένη σε αντίθεση με την υπερβολική παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο.³

Η Βρετανία ως χώρα που έχει βάσεις και στρατηγικά συμφέροντα στην Κύπρο παρακολουθεί τις εξελίξεις. Για τη Βρετανία, επιτυχής κατάληξη των διαπραγματεύσεων είναι αυτή που θα διασφαλίζει τα βρετανικά συμφέροντα στην Κύπρο και τη συνέχιση της παρουσίας της στη Μεγαλόνησο. Η Βρετανία είναι αντίθετη σε μια λύση διχοτόμησης και στη δημιουργία δύο χωριστών κρατών, αλλά και στον ολοκληρωτικό έλεγχο της Μεγαλονήσου από την Τουρκία. Τέτοιες λύσεις θα επηρέαζαν αναπόφευκτα τις στρατιωτικές της βάσεις σε Δεκέλεια και Επισκοπή και θα την έφερνε ενώπιων απρόσμενων προκλήσεων ή υπό τον πλήρη τουρκικό έλεγχο. Η Βρετανία θα υποστήριζε μια λύση η οποία θα διεσφάλιζε ένα κράτος. Για τη χώρα αυτή κατά πόσο η λύση θα ήταν χαλαρή ή ισχυρή ομοσπονδία δεν αποτελεί προτεραιότητα.

Σημειώνεται ότι πολλές φορές η Βρετανία είτε κράτησε ίσες αποστάσεις είτε στήριζε τουρκοκυπριακές θέσεις με αποτέλεσμα να υπάρχει τριβή με την Κυπριακή Δημοκρατία. Τα δεδομένα αυτά τείνουν να δημιουργούν

³ Η νέα ελληνική κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου 2015 έχει εκφράσει τη στήριξη της στην Κυπριακή Δημοκρατία στην προσπάθεια για εξεύρεση δίκαιης λύσης στη βάση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας. Στην πορεία του χρόνου θα διαφανεί εάν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση σε σχέση με το παρελθόν.

επιπρόσθετες τριβές στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Εν ολίγοις πολλές φορές και τα ιστορικά δεδομένα διαδραματίζουν τον δικό τους ρόλο. Παρά ταύτα είναι δυνατόν με ορθολογιστικές προσεγγίσεις να υπάρξει κατάληξη σε πολλά σημεία που εξυπηρετούν και τις δύο χώρες.

Άλλες εμπλεκόμενες δυνάμεις

Η Ουάσινγκτον αντιμετωπίζει την Κύπρο ως μέρος ενός μεγαλύτερου συνόλου στην ευρύτερη περιοχή. Για τις ΗΠΑ το Κυπριακό είναι αδύνατο να αντιμετωπισθεί ανεξάρτητα από τα δεδομένα και τα εμπλεκόμενα συμφέροντα στην Ανατολική Μεσόγειο και το ισοζύγιο δυνάμεων. Για τις ΗΠΑ επίσης τα μεγέθη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Ως εκ τούτου λεπτομέρειες του ζητήματος συμπεριλαμβανομένων ιστορικών δεδομένων είναι δυνατόν να παραγνωρίζονται. Έτσι η πολιτική των ΗΠΑ στο Κυπριακό διαμορφώνεται πάνω σε μια σύνθετη βάση που λαμβάνει υπ' όψιν πολλές παραμέτρους, περιλαμβανομένων και των αμερικανο-τουρκικών σχέσεων. Παρά το γεγονός ότι η Τουρκία σε καθοριστικές στιγμές έδρασε με τρόπο που δεν εξυπηρετούσε τα αμερικανικά συμφέροντα, ακόμα θεωρείται υπολογίσιμη δύναμη για τις ΗΠΑ. Έτσι παρά την προσπάθεια του Προέδρου Αναστασιάδη για μια πιο φιλοδυτική πολιτική δεν υπήρξαν οποιεσδήποτε ουσιαστικές διαφοροποιήσεις από τις ΗΠΑ καθώς η Τουρκία θεωρείται στρατηγικός εταίρος στην περιοχή.

Από την άλλη, η Ρωσία, μια χώρα με παραδοσιακά καλές σχέσεις με την Κύπρο και με ισχυρούς πολιτικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και ιστορικούς δεσμούς, διαδραματίζει τον δικό της σημαντικό ρόλο στη σκακιέρα του Κυπριακού. Η Ρωσία αποδεικνύεται ως επί το πλείστον διαχρονικά σταθερή στις σχέσεις της με την Κύπρο και κατ' επέκταση στις θέσεις της στο Κυπριακό. Ωστόσο παρά τη διαχρονικά σταθερή ρωσική στάση έναντι της Κύπρου, οι ρωσο-κυπριακές σχέσεις δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν

ως στρατηγικού χαρακτήρα στο παρόν στάδιο. Η ροπή της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ένα πιο φιλοδυτικό προσανατολισμό της χώρας μετά την εκλογή Νίκου Αναστασιάδη στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι σε μια πιο σφαιρική, ισορροπημένη και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική τείνει να δημιουργεί κάποιες επιπρόσθετες επιπλοκές. Η στρατηγική της Ρωσίας έναντι της Κύπρου πηγάζει κυρίως από γεωστρατηγικούς παράγοντες που είναι σημαντικοί για τη Μόσχα. Για τη Ρωσία, αίσια κατάληξη του κυπριακού ζητήματος δεν θα προνοεί τον στρατηγικό έλεγχο της Κύπρου από την Τουρκία. Μια τέτοια εξέλιξη θα επηρέαζε αρνητικά τα ρωσικά οικονομικά, ενεργειακά και στρατηγικά συμφέροντα στη Μεσόγειο. Πέραν τούτου είναι σημαντικό να αξιολογηθεί και η συμφωνία Τουρκίας – Ρωσίας τον Δεκέμβριο του 2014 για ενεργειακά και οικονομικά ζητήματα.

Όταν η Κύπρος υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην τότε ΕΟΚ υπήρχαν υψηλές προσδοκίες για το Κυπριακό καθώς και άλλα ζητήματα. Κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων υπήρξε έντονη κινητικότητα για επίλυση του Κυπριακού, αλλά ως επί το πλείστον οι πιέσεις ήταν προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Διαχρονικά για πολλούς λόγους υπήρξε ανοχή από την ΕΕ έναντι της Τουρκίας. Λαμβάνοντας όλα τα δεδομένα υπ’ όψιν υπάρχουν σήμερα στην Κύπρο πολύ χαμηλότερες προσδοκίες από την ΕΕ. Τα θέματα αυτά θα πρέπει να απασχολήσουν έντονα την Κυπριακή Δημοκρατία. Μεταξύ άλλων, το ζήτημα είναι η αξιολόγηση τυχόν παραλήψεων από κυπριακής πλευράς. Το ζητούμενο είναι η μεγιστοποίηση των ωφελημάτων από την ΕΕ.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ΕΕ δεν λειτουργεί με τρόπο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια ενιαία δύναμη. Στην παρούσα συγκυρία εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορετικά συμφέροντα μεταξύ των κρατών μελών στα πλείστα θέματα περιλαμβανομένου του Κυπριακού. Κατ’

επανάληψιν η Κυπριακή Δημοκρατία θεώρησε ότι η στάση διαφόρων χωρών μελών της ΕΕ ήταν ανεχτική αν όχι υποστηρικτική προς την Τουρκία.

Μια άλλη σημαντική παράμετρος που συμπληρώνει το διεθνές σκηνικό όσον αφορά το Κυπριακό είναι ο ρόλος του Ισραήλ. Η γειτονική χώρα ανησυχεί ιδιαίτερα για τις γεωπολιτικές αλλαγές και την αστάθεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Η ρήξη με την Τουρκία του Ερντογάν, η καχυποψία έναντι του Ιράν λόγω των πυρηνικών προγραμμάτων στη χώρα, καθώς επίσης και οι επιπτώσεις από τη δράση του Ισλαμικού Κράτους στη Μέση Ανατολή και την ευρύτερη περιοχή, σκιαγραφούν το σκηνικό το οποίο επηρεάζει την εξωτερική πολιτική του Ισραήλ. Το γεωπολιτικό αυτό πλαίσιο αναπόφευκτα υπαγορεύει τις πολιτικές επιλογές του Ισραήλ και τους προσδίδει μια στρατηγική χροιά που προσβλέπει στην εγγύηση της εθνικής ασφάλειας της χώρας.

Στην παρούσα συγκυρία και μέσα στο συγκεκριμένο υφιστάμενο γεωπολιτικό πλαίσιο, η ανάγκη του Ισραήλ για μια ασφαλή διέξοδο προς τη Δύση καθιστούν την Κύπρο ιδιαίτερα σημαντική. Είναι ξεκάθαρο, ότι υπό αυτές τις περιστάσεις, το Ισραήλ δεν επιθυμεί να περιέλθει η Κύπρος υπό τον στρατηγικό έλεγχο της Τουρκίας, ιδιαίτερα τώρα που ο ισλαμικός φονταμενταλισμός ανθεί, με τα κατεχόμενα να συνιστούν μια εν δυνάμει περιοχή ισλαμικής παρουσίας υπό την τουρκική επιρροή. Ένας ακόμα σοβαρός λόγος που το Ισραήλ δεν θα επιθυμούσε μια λύση στο κυπριακό ζήτημα που να επέτρεπε στην Τουρκία να ελέγχει ολόκληρο το νησί είναι τα κοιτάσματα φυσικού αερίου νότια της Κύπρου. Η ανακάλυψή τους οδήγησε σε μια αναβαθμισμένη συνεργασία μεταξύ του Ισραήλ και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σε αυτή τη συγκυρία το Ισραήλ θα έβλεπε τυχόν εμπλοκή της Τουρκίας να μην είναι υπέρμετρη και να μην παραβιάζει τα δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Ενώ ολοκληρώνεται το κείμενο αυτό οι εξελίξεις τρέχουν. Υπενθυμίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η Τουρκία εξέδωσε νέα οδηγία Navtex (μεταξύ 6 Ιανουαρίου – 6 Απριλίου). Σημειώνεται συναφώς ότι οι εκλογές στα κατεχόμενα είναι στις 19 Απριλίου 2015. Οι συνομιλίες παρά τη διακοπή τους αναμένεται ότι θα επαναρχίσουν. Είναι όμως σημαντικό η επανέναρξη να συνοδευθεί με τη δέουσα επαναξιολόγηση της κατάστασης και την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων από την Κυπριακή Δημοκρατία. Ταυτόχρονα σημειώθηκε κυβερνητική αλλαγή στην Ελλάδα μετά τις εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου 2015. Στην Ελλάδα υπάρχει σήμερα μια κυβέρνηση συνασπισμού μεταξύ του αριστερού κόμματος ΣΥΡΙΖΑ και του δεξιού κόμματος Ανεξάρτητοι Έλληνες.

Η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία εξακολουθεί να αποτελεί τον στρατηγικό στόχο της ελληνοκυπριακής πλευράς καθώς και τη θέση της διεθνούς κοινότητας. Όμως δεν υπάρχει συναντίληψη μεταξύ των δυο πλευρών για το περιεχόμενο της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας. Σημειώνεται επίσης ότι η ερμηνεία και το περιεχόμενο της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας μετακινήθηκε τα τελευταία χρόνια πιο κοντά στις τουρκοκυπριακές θέσεις. Υπογραμμίζεται συναφώς ότι κάτω από το πέπλο της διζωνικής δικοινοτικής φιλοσοφίας βρίσκεται το κεκτημένο που δημιουργήθηκε από τις χρόνιες συνομιλίες, το οποίο οδηγεί σε μια λύση χαλαρής ομοσπονδίας ή ακόμα και συνομοσπονδίας.

Στις 15 Ιανουαρίου 2015, όχι αναπάντεχα, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ Μπαν Γκι-Μουν στην έκθεσή του για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ είχε αρνητικές αναφορές σε διάφορα ζητήματα. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι γίνεται λόγος «για απομόνωση των Τουρκοκυπρίων» για «κοινούς φυσικούς πόρους» και για «ελληνοκυπριακές αρχές». Οι αναφορές αυτές δημιούργησαν απογοήτευση ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους. Πέραν τούτου, η αντίδραση του Προέδρου

Αναστασιάδη και οι δηλώσεις του ήταν έντονες. Η κυπριακή κυβέρνηση αποδύθηκε σε μια προσπάθεια και διαφοροποίησε εν μέρει τις πρόνοιες της έκθεσης που ενέκρινε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ στις 29 Ιανουαρίου.

Κατ' επανάληψιν έχει τονισθεί η σημασία της ηθικής υπεροχής και της αφηγηματικής επεξήγησης η οποία όμως αγνοείται παντελώς από το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα με την εκάστοτε κυβέρνηση να τρέχει ασθμαίνοντας να διορθώσει εντυπώσεις. Έτσι ενώ στην Κύπρο μπροστά στα μάτια της πολιτείας δραστηριοποιούνται ξένοι οργανισμοί και δεξαμενές σκέψεις που, μεταξύ άλλων, προάγουν συγκεκριμένους στόχους που είναι δυνατόν να υποσκάπτουν την Κυπριακή Δημοκρατία, διαχρονικά η κυπριακή πολιτεία αγνοεί τις προεκτάσεις των ενεργειών τους. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι η πολιτεία εξακολουθεί να μην παρέχει στήριξη σε δεξαμενές σκέψεις που προάγουν τα συμφέροντα της χώρας και που θα μπορούσαν να υπερσυμπληρώνουν τα κενά που προφανώς υπάρχουν.

Για χρόνια τώρα καλλιεργήθηκε η εντύπωση ότι οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού θα συνιστούσε βελτίωση του *status quo*. Με το ίδιο σκεπτικό και στην ίδια λογική βάση αναπτύχθηκε η εκτίμηση ότι οποιαδήποτε λύση του Κυπριακού συνεπάγεται οικονομικά οφέλη. Οι υποθέσεις αυτές είναι λανθασμένες αλλά και επικίνδυνες. Η πραγματικότητα είναι ότι το περιεχόμενο μιας λύσης θα επηρεάσει καθοριστικά τη βιωσιμότητα, τη σταθερότητα αλλά και τις οικονομικές προοπτικές.

Το Κοινό Ανακοινωθέν ενσωματώνει στοιχεία του διαπραγματευτικού κεκτημένου καθώς επίσης και επιπρόσθετων τολμηρών βημάτων του Προέδρου Αναστασιάδη. Αποτελεί στο παρόν στάδιο το στρατηγικό πλαίσιο για επίλυση του προβλήματος. Όμως οι εθνοτικοί πυλώνες στους οποίους στηρίζεται, τα διαχωριστικά στοιχεία και οι εποικοδομητικές ασάφειες που

περιέχει, δεν μπορούν να οδηγήσουν σε ένα ευοίωνο μέλλον. Συνεπώς, όσες διορθωτικές αλλαγές και να επιτευχθούν στις διαπραγματεύσεις, δεν μπορούν να εξισορροπήσουν το γεγονός ότι η στρατηγική που ακολουθείται είναι προβληματική.

Η σύγχρονη βιβλιογραφία υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης ενοποιητικών στοιχείων στα πολυεθνικά κράτη, ούτως ώστε να καλλιεργούνται ενοποιητικές τάσεις και να αποφεύγονται τα διαιρετικά στοιχεία. Τα παραδείγματα της Βοσνίας, αλλά και του Βελγίου, στην καρδιά της Ευρώπης είναι ενδεικτικά για τη δυσλειτουργία των μοντέλων που στηρίζονται σε εθνοκοινοτικούς ή/και θρησκευτικούς πυλώνες. Άλλο είναι ο σεβασμός των διαφόρων εθνικών και θρησκευτικών ταυτοτήτων σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο και άλλο η οικοδόμηση πολιτικής με βάση αυτά. Πάνω απ' όλα ο Πρόεδρος Αναστασιάδης αλλά και το πολιτικό σύστημα θα πρέπει να αξιολογήσουν τη σημασία της συνέχειας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι τραγικό το μείζον αυτό ζήτημα να αποτελεί γκρίζα ζώνη.

Δυστυχώς η Κυπριακή Δημοκρατία έχει εγκλωβιστεί στην ανακύκλωση των διαπραγματεύσεων για επίτευξη διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας, χωρίς οποιαδήποτε εναλλακτική πρόταση ή σχέδιο ή ακόμη και συναφή ερμηνεία του όρου αυτού. Σημειώνεται επίσης ότι η Τουρκία μια χώρα πάνω των 80 εκατομμυρίων απορρίπτει ένα ομοσπονδιακό μοντέλο στη βάση εθνοκοινοτικών πυλώνων για την ίδια.

Η στρατηγική που ακολουθείται στο Κυπριακό πρέπει να επαναξιολογηθεί και να αναθεωρηθεί. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να επαναπροσδιορισθούν οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές και να αλλάξει το πλαίσιο αναζήτησης της λύσης. Είναι επίσης σημαντικό να επαναξιολογηθούν οι επιλογές μας καθώς η

συμβατική φιλοσοφία που επικεντρώνεται σε μια λύση χαλαρής ομοσπονδίας με στοιχεία συνομοσπονδίας μπορεί να αποβεί μοιραία.

Κατ' επανάληψιν τέθηκε το θέμα της νέας στρατηγικής καθώς προβάλλεται η θέση ότι τυχόν υλοποίηση μιας διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας όπως συζητείται θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα απ' ό,τι θα επιλύσει. Πάντως μετά το δημοψήφισμα είχε χαθεί μια ιστορική ευκαιρία για να επαναξιολογηθεί η όλη στρατηγική.

Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να εξετασθούν διάφορες εναλλακτικές επιλογές. Αυτές συμπεριλαμβάνουν μια λειτουργική ομοσπονδία με χαλαρή διζωνικότητα (δηλαδή, αυτό που είχε περιγράψει ο αείμνηστος Πρόεδρος Παπαδόπουλος ως «διζωνική ομοσπονδία με το σωστό περιεχόμενο») ή ακόμα και περισσότερες από δύο περιφέρειες. Είναι σημαντικό επίσης να αξιολογηθεί η προοπτική ενσωμάτωσης της κατοχικής οντότητας ως region/περιφέρεια στην ΕΕ. Εννοείται ότι με μια τέτοια διευθέτηση θα υπάρξουν ουσιαστικές εδαφικές αναπροσαρμογές. Μια τέτοια κίνηση θα πρέπει να θεωρηθεί ως μέρος μιας εξελικτικής διαδικασίας. Είναι επίσης σημαντικό να αξιολογήσουμε τη διαχείριση του *status quo* σε συνδυασμό με ΜΟΕ και κινήσεις για ομαλοποίηση των σχέσεων με την Τουρκία στα πλαίσια του σεβασμού της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τέλος θα πρέπει να μελετηθεί και η κατάσταση κατευθυντήριων γραμμών από την Κυπριακή Δημοκρατία για επίλυση του προβλήματος.

Οι Ελληνοκύπριοι θα πρέπει να αποβάλουν κάποιες εμμονές και να αξιολογήσουν τα δεδομένα ορθολογιστικά. Είναι σημαντικό να έχουν ξεκάθαρους στόχους, να αποφεύγουν τις αντιφάσεις και να κατανοήσουν επιτέλους τη σημασία της νομιμοποίησης και των συμβολισμών. Τέλος είναι καθοριστικής σημασίας να επανακτήσει η Κυπριακή Δημοκρατία την ηθική της υπεροχή και να προβάλει επιτέλους μια πειστική αφηγηματική επεξήγηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου της 12^{ης} Φεβρουαρίου 1977 μεταξύ του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του Τουρκοκύπριου Ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, στην οποία κατέληξαν κατά τη διάρκεια συνάντησης υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

1. Επιζητούμε μια ανεξάρτητη, αδέσμευτη δικοινοτική ομόσπονδη Δημοκρατία.
2. Το έδαφος υπό τη διοίκηση της κάθε κοινότητας πρέπει να συζητηθεί υπό το φως της οικονομικής βιωσιμότητας ή παραγωγικότητας και της ιδιοκτησίας γης.
3. Θέματα αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα παρουσίας και άλλα εξειδικευμένα ζητήματα, είναι ανοικτά για συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη τη θεμελιώδη βάση ενός δικοινοτικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένες πρακτικές δυσκολίες, οι οποίες μπορεί να προκύψουν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα.
4. Οι εξουσίες και αρμοδιότητες της κεντρικής ομοσπονδιακής κυβέρνησης θα είναι τέτοιες, ώστε να διασφαλίζουν την ενότητα της χώρας λαμβανομένου υπόψη και του δικοινοτικού χαρακτήρα του κράτους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου 10 Σημείων της 19^{ης} Μαΐου 1979 μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας Σπύρου Κυπριανού και του Τουρκοκύπριου Ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, στην οποία κατέληξαν υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

1. Συμφωνήθηκε η επανάληψη των διακοινοτικών συνομιλιών στις 15 Ιουνίου 1979.
2. Η βάση των συνομιλιών θα είναι οι κατευθυντήριες γραμμές Μακαρίου-Ντενκτάς της 12^{ης} Φεβρουαρίου 1977 και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών που είναι σχετικά με το κυπριακό πρόβλημα.
3. Πρέπει να υπάρχει σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες όλων των πολιτών της Δημοκρατίας.
4. Οι συνομιλίες θα καλύψουν όλες τις εδαφικές και συνταγματικές πτυχές.
5. Προτεραιότητα θα δοθεί στην επίτευξη συμφωνίας για την επανεγκατάσταση στα Βαρώσια υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών ταυτόχρονα με την έναρξη της μελέτης από τους συνομιλητές των συνταγματικών και εδαφικών πτυχών μιας συνολικής διευθέτησης. Μόλις επιτευχθεί συμφωνία για τα Βαρώσια θα εφαρμοστεί, χωρίς να αναμένεται η έκβαση των συζητήσεων για άλλες πτυχές του κυπριακού προβλήματος.
6. Συμφωνήθηκε η αποχή από οποιαδήποτε ενέργεια, η οποία θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την έκβαση των συνομιλιών, και ειδική έμφαση θα δοθεί σε αρχικά πρακτικά μέτρα και από τις δύο πλευρές για την προώθηση καλής θέλησης, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την επάνοδο σε ομαλές συνθήκες.
7. Η αποστρατικοποίηση της Κυπριακής Δημοκρατίας αντιμετωπίζεται ως υπαρκτό ζήτημα, και θέματα σχετικά με αυτή θα συζητηθούν.
8. Η ανεξαρτησία, κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Δημοκρατίας θα πρέπει να τυγχάνουν επαρκών εγγυήσεων έναντι της ένωσης, ολικώς ή μερικώς, με οποιαδήποτε άλλη χώρα και έναντι οποιασδήποτε μορφής διχοτόμησης ή απόσχισης.
9. Οι διακοινοτικές συνομιλίες θα διεξαχθούν με συνεχή τρόπο, αποφεύγοντας οποιαδήποτε καθυστέρηση.
10. Οι διακοινοτικές συνομιλίες θα διεξαχθούν στη Λευκωσία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Συμφωνία της 8^{ης} Ιουλίου 2006 μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου και του Τουρκοκύπριου Ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, στην οποία κατέληξαν κατά τη διάρκεια συνάντησης υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

Δέσμη Αρχών

1. Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου με βάση μια διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας.
2. Αναγνώριση του γεγονότος ότι το *status quo* είναι απαράδεκτο και η παράτασή του θα είχε αρνητικές επιπτώσεις για τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους.
3. Δέσμευση στη θέση ότι μια συνολική διευθέτηση είναι επιθυμητή, καθώς και εφικτή, και δεν θα πρέπει να καθυστερήσει περαιτέρω.
4. Συμφωνία για άμεση έναρξη διαδικασίας, η οποία θα διαλαμβάνει δικοινοτική συζήτηση θεμάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού και, ταυτόχρονα, εκείνων που αφορούν ουσιαστικά θέματα, και τα δύο εκ των οποίων θα συμβάλουν σε μια συνολική διευθέτηση.
5. Δέσμευση να διασφαλιστεί ότι θα επικρατήσει 'κατάλληλη ατμόσφαιρα' για να είναι η διαδικασία αυτή επιτυχής. Συναφώς, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης είναι ουσιαστικά, τόσο για βελτίωση της ατμόσφαιρας όσο και για βελτίωση της ζωής όλων των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων. Επίσης, σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να τεθεί τέρμα στο ούτω καλούμενο 'παιχνίδι επίρριψης ευθυνών'.

Απόφαση των δύο ηγετών

Οι Τεχνικές Επιτροπές για θέματα που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού θα αρχίσουν το έργο τους μέχρι το τέλος Ιουλίου, νοουμένου ότι, κατά τον ίδιο χρόνο, οι δύο ηγέτες θα έχουν, επίσης, ανταλλάξει κατάλογο θεμάτων ουσίας και νοουμένου ότι το περιεχόμενό του θα εξεταστεί από δικοινοτικές ομάδες εργασίας αποτελούμενες από εμπειρογνώμονες και θα οριστικοποιηθούν από τους ηγέτες.

Οι δύο ηγέτες θα συναντώνται περαιτέρω, από καιρού εις καιρό, όποτε κρίνεται χρήσιμο, για να δίνουν καθοδήγηση στις δικοινοτικές ομάδες εργασίας αποτελούμενες από εμπειρογνώμονες για να αξιολογούν την εργασία των Τεχνικών Επιτροπών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Συμφωνία της 23^{ης} Μαΐου 2008 μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια και του Τουρκοκύπριου Ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, στην οποία κατέληξαν κατά τη διάρκεια συνάντησης υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

Οι Ηγέτες είχαν σήμερα ειλικρινείς και αποδοτικές συζητήσεις και αξιολόγησαν τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί βάσει της Συμφωνίας της 21^{ης} Μαρτίου.

Επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για μια διζωνική, δικοινοτική Ομοσπονδία με πολιτική ισότητα όπως ορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αυτός ο συνεταιρισμός θα έχει μια Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση με μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα, καθώς και μια Τουρκοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία και μια Ελληνοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία, οι οποίες θα έχουν ισότιμο καθεστώς.

Έδωσαν οδηγίες στους αντιπροσώπους τους να εξετάσουν, εντός 15 ημερών, τα αποτελέσματα των τεχνικών επιτροπών.

Οι Σύμβουλοι θα εξετάσουν στρατιωτικής και μη στρατιωτικής υφής μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Θα επιδιώξουν, επίσης, το άνοιγμα του Λιμνίτη και άλλων οδοφραγμάτων.

Οι Ηγέτες αποφάσισαν να συναντηθούν εκ νέου κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου για να επαναξιολογήσουν την κατάσταση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

Συμφωνία της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2014 μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη και του Τουρκοκύπριου Ηγέτη Ντερβίς Έρογλου, στην οποία κατέληξαν κατά τη διάρκεια συνάντησης υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

Οι δυο ηγέτες είχαν την πρώτη τους συνάντηση σήμερα υπό την αιγίδα της αποστολής των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε σε φιλικό και εγκάρδιο κλίμα και οι δυο ηγέτες συμφώνησαν στα ακόλουθα:

1. Η παρούσα κατάσταση είναι απαράδεκτη και η παράτασή της θα έχει αρνητικές συνέπειες για τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους. Οι ηγέτες επιβεβαίωσαν ότι η διευθέτηση θα έχει θετική επίδραση σε ολόκληρη την περιοχή και πρωτίστως θα επωφελούνται οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι. Η διευθέτηση χαρακτηρίζεται από σεβασμό στις δημοκρατικές αρχές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες, καθώς και στη ξεχωριστή ταυτότητα και την ακεραιότητα αμφοτέρων, διασφαλίζοντας το κοινό τους μέλλον σε μια ενωμένη Κύπρο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Οι ηγέτες εξέφρασαν την αποφασιστικότητά τους να επαναρχίσουν δομημένες διαπραγματεύσεις με τρόπο που να οδηγεί σε αποτελέσματα. Όλα τα άλυτα βασικά θέματα θα είναι στο τραπέζι και θα συζητηθούν αλληλένδετα. Οι ηγέτες θα έχουν ως στόχο να φθάσουν σε διευθέτηση το συντομότερο δυνατό και ακολούθως να πραγματοποιήσουν χωριστά και ταυτόχρονα δημοψηφίσματα.
3. Η διευθέτηση θα βασίζεται σε δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου. Η ενωμένη Κύπρος, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα έχει μια και μόνη διεθνή νομική προσωπικότητα και μια και μόνη κυριαρχία, η οποία καθορίζεται ως η κυριαρχία που απολαμβάνουν όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών δυνάμει του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και η οποία προέρχεται εξίσου από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους. Θα υπάρχει μια και μόνη κυπριακή ιθαγένεια, που θα ρυθμίζεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία. Όλοι οι πολίτες της ενωμένης Κύπρου θα είναι ταυτόχρονα πολίτες είτε της ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας είτε της τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας. Αυτή η ιδιότητα θα είναι εσωτερική και θα συμπληρώνει, και δεν θα υποκαθιστά με οποιονδήποτε τρόπο, την μια και μόνη κυπριακή ιθαγένεια.

Οι εξουσίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, καθώς και θέματα που είναι σαφώς σχετικά με τις καθορισμένες αρμοδιότητές της, θα προσδιορίζονται από το σύνταγμα. Το Ομοσπονδιακό σύνταγμα θα προνοεί επίσης ότι το κατάλοιπο εξουσίας θα ασκείται από τις συνιστώσες πολιτείες. Οι συνιστώσες πολιτείες θα ασκούν πλήρως και οριστικά όλες τις εξουσίες τους, χωρίς παρεμβάσεις από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Οι ομοσπονδιακοί νόμοι δεν θα παρεμβαίνουν στις νομοθεσίες των συνιστωσών πολιτειών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των συνιστωσών πολιτειών και οι νομοθεσίες των συνιστωσών πολιτειών δεν θα παρεμβαίνουν στους ομοσπονδιακούς νόμους που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Οποιαδήποτε διαφορά σε σχέση με τα πιο πάνω θα εκδικάζεται τελεσίδικα από το Ομοσπονδιακό Ανώτατο Δικαστήριο. Καμιά από τις δυο πλευρές δεν μπορεί να διεκδικεί εξουσία ή δικαιοδοσία από την άλλη.

4. Η ενωμένη κυπριακή ομοσπονδία θα προκύψει από τη λύση μετά από την έγκριση της διευθέτησης σε χωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα. Το ομοσπονδιακό σύνταγμα θα ορίζει ότι η ενωμένη κυπριακή ομοσπονδία θα αποτελείται από δυο συνιστώσες πολιτείες με ισότιμο καθεστώς. Η δικοινοτική, διζωνική φύση της ομοσπονδίας και οι αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται η ΕΕ θα διασφαλίζονται και θα γίνονται σεβαστές σε όλη την επικράτεια. Το ομοσπονδιακό σύνταγμα θα αποτελεί τον ανώτατο νόμο της χώρας και θα δεσμεύει όλες τις εξουσίες της ομοσπονδίας και των αρχών των συνιστωσών πολιτειών. Η ένωση της ομοσπονδίας ή μέρους αυτής με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή η οποιασδήποτε μορφής διχοτόμηση ή απόσχιση ή οποιαδήποτε άλλη μονομερής αλλαγή στην κατάσταση πραγμάτων θα απαγορεύεται.
5. Οι διαπραγματεύσεις βασίζονται στην αρχή πως τίποτε δεν έχει συμφωνηθεί μέχρι να συμφωνηθούν όλα.
6. Οι διορισμένοι εκπρόσωποι έχουν πλήρη εξουσία να συζητούν οποιοδήποτε θέμα σε οποιαδήποτε στιγμή και πρέπει να απολαμβάνουν παράλληλη πρόσβαση σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και τα ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία, όταν κρίνεται αναγκαίο. Οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων θα συναντώνται όσο συχνά κρίνεται απαραίτητο. Διατηρούν την απόλυτη εξουσία λήψης αποφάσεων. Μόνο μια συμφωνία στην οποία θα καταλήξουν ελεύθερα οι ηγέτες μπορεί να τεθεί σε χωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα. Οποιασδήποτε μορφής επιδιαιτησία αποκλείεται.
7. Οι πλευρές θα επιδιώξουν να δημιουργήσουν θετικό κλίμα για να εξασφαλίσουν την επιτυχία των συνομιλιών. Δεσμεύονται να αποφύγουν την απόδοση ευθυνών ή οποιαδήποτε δημόσια αρνητικά σχόλια σχετικά με τις διαπραγματεύσεις. Είναι επίσης προσηλωμένοι στις προσπάθειες να εφαρμοστούν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που θα παράσχουν μια δυναμική ώθηση στην προοπτική για μια ενωμένη Κύπρο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Οι θέσεις των δύο πλευρών για την κατανομή των εξουσιών

Εφημερίδα Φιλελεύθερος, Τετάρτη 9 Ιουλίου 2014

Πηγή: <http://www.philenews.com/el-gr/top-stories/885/208726/apokalyptoume-to-engrafo-me-ekaterothen-syggkritikes-theseis#sthash.tq4rHqDP.dpuf>

Τίτλος: Διαχωριστικές οι θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς: Αποκαλύπτουμε το έγγραφο με εκατέρωθεν συγκριτικές θέσεις

Του Κώστα Βενιζέλου

Λευκωσία: Οι τουρκικές θέσεις που υποβάλλονται στις διαπραγματεύσεις περιγράφουν ένα δυσλειτουργικό μόρφωμα, το οποίο έχει έντονα διαχωριστικά στοιχεία. Αυτό διαφαίνεται μέσα από τη συγκριτική παρουσίαση των εγγράφων που έχουν κατατεθεί στις συνομιλίες για το Κυπριακό.

Στο δεκασέλιδο έγγραφο, που αποκαλύπτει σήμερα ο «Φ» και έχει δοθεί από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη στα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου ενόψει της συνεδρίασης της ερχόμενης Δευτέρας, επιβεβαιώνει το μεγάλο χάσμα που υπάρχει μεταξύ των δύο πλευρών.

Όπως συναφώς αναφέρεται, η τουρκοκυπριακή πλευρά επιχειρεί να παρακάμψει τη συζήτηση για το εδαφικό, την ασφάλεια και τις εγγυήσεις καθώς και την ουσιαστική συζήτηση του θέματος των εποίκων. Η τουρκική πλευρά ισχυρίζεται τα εξής:

Πρώτο, το εδαφικό θα πρέπει να συζητηθεί μετά την ολοκλήρωση της διαπραγμάτευσης σε όλα τα υπόλοιπα κεφάλαια, καθότι είναι θέμα που θα προκαλέσει αναστάτωση στον πληθυσμό. Σε αυτή τη φάση μπορούν να συζητηθούν τα γενικά κριτήρια.

Δεύτερο, η ασφάλεια και οι εγγυήσεις θα πρέπει να συζητηθούν μόνο στο πλαίσιο πολυμερούς διάσκεψης, με τη συμμετοχή των εγγυητριών δυνάμεων.

Τρίτο, δεν υπάρχουν έποικοι, επιμένοντας ότι έχουν ενσωματωθεί στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και κάνοντας διαχωρισμό ανάμεσα στους

υπηκόους του ψευδοκράτους, που θεωρεί ότι θα πρέπει να καταστούν αυτοδικαίως υπήκοοι της ενωμένης Κύπρου και τους λοιπούς κατοίκους των κατεχομένων, των οποίων το καθεστώς θα εξελιχθεί με βάση τον νόμο περί ιθαγένειας.

Στο έγγραφο σημειώνεται ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά κατέστησε σαφές ότι δεν πρόκειται να ολοκληρωθεί το τρέχον στάδιο των ουσιαστικών διαπραγματεύσεων εάν δεν κατατεθούν ολοκληρωμένες προτάσεις επί όλων των πτυχών όλων των ζητημάτων του Κυπριακού «και δεν έχουμε πλήρη εικόνα και γνώση της κατάστασης». Δεν πρόκειται, αναφέρει, να κατατεθούν ως εκ τούτου, γεφυρωτικές προτάσεις, ούτε θα συναινέσει η πλευρά μας σε διαδικασία πάρε-δώσε, ενώ η πλευρά μας επιφυλάσσεται να μην καταθέσει προτάσεις σε θέματα στα οποία η τουρκοκυπριακή πλευρά αρνείται να καταθέσει προτάσεις. Όπως σημειώνεται, «οι προτάσεις που κατατίθενται πρέπει να είναι περιεκτικές και ουσιαστικές και όχι να συνιστούν διακωμώδηση της διαδικασίας, κενώνοντάς της από την ουσία της. Δεν μπορούμε να θεωρούμε ότι η τ/κ πλευρά υπέβαλε περιεκτικές προτάσεις για την ιθαγένεια όταν η πρόταση αυτή αντιπαρέρχεται το θέμα των εποίκων που είναι το θεμελιώδες», σημειώνεται.

Διακυβέρνηση/Εκτελεστική Εξουσία

Πρόταση ελληνοκυπριακής πλευράς

Εκτελεστική Δομή: Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα προέρχονται από διαφορετικές συνιστώσες πολιτείες.

Εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρου: Κάθε πολίτης της ενωμένης Κύπρου θα μπορεί να είναι υποψήφιος για μια από αυτές τις δύο θέσεις. Ο Πρόεδρος θα εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία και με απόλυτη πλειοψηφία (50% συν 1 ψήφοι).

Διορισμός, Σύνθεση και διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Συμβούλιο Υπουργών.

Διορισμός: Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα διορίζουν από κοινού όλα τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Αν αποτύχουν να συμφωνήσουν για τον διορισμό όλων των Υπουργών οι υπόλοιποι Ελληνοκύπριοι υπουργοί θα διοριστούν από Ελληνοκύπριο μέλος της Προεδρίας και οι υπόλοιποι

Τουρκοκύπριοι υπουργοί θα διοριστούν από το Τουρκοκύπριο μέλος της Προεδρίας, πλην υπουργών Εξωτερικών, Άμυνας και Οικονομικών, οι οποίοι θα πρέπει να διοριστούν από κοινού.

Σύνθεση: 10 υπουργεία: 7 Ελληνοκύπριοι και 3 Τουρκοκύπριοι

6 υφυπουργεία: 4 Ελληνοκύπριοι και 2 Τουρκοκύπριοι

Κατανομή υπουργείων: Ένα από τα υπουργεία Εξωτερικών, Άμυνας ή Οικονομικών θα κατανεμηθεί σε έναν υπουργό που θα προέρχεται από την τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία.

Λήψη αποφάσεων: Όπου είναι δυνατόν οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με ομοφωνία. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν, οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία των παρόντων και ψηφίζόντων μελών, περιλαμβανομένου ενός μέλους από κάθε συνιστώσα πολιτεία.

Πρόταση τουρκοκυπριακής πλευράς

Εκτελεστική Δομή: Η Προεδρία θα αποτελείται από δύο μέλη (ένα Ε/κ και ένα Τ/κ) τα οποία θα εναλλάσσονται εκ περιτροπής στη θέση του Προέδρου με αναλογία 4:2.

Εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρου: Το Ελληνοκύπριο μέλος της Προεδρίας θα εκλέγεται από την Ελληνοκυπριακή κοινότητα και το Τουρκοκυπριακό μέλος από την Τουρκοκυπριακή κοινότητα, μέσω ξεχωριστών και παράλληλων εκλογών.

Διορισμός, Σύνθεση και διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Συμβούλιο Υπουργών

Διορισμός: Τα μέλη της Προεδρίας θα διορίζουν από κοινού τα μέλη του Υπουργικού. Εάν αποτύχουν να το πράξουν, τότε το Τουρκοκύπριο μέλος της προεδρίας θα διορίσει τα μέλη του Υπουργικού που θα προέρχονται από την Τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία και το Ελληνοκυπριακό μέλος θα διορίσει τα μέλη του Υπουργικού που θα προέρχονται από την Ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία.

Σύνθεση: Θα υπάρχουν 15 υπουργεία (δεν προτείνεται η αναλογία).

Κατανομή Υπουργείων: Οι υπουργοί Οικονομικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία.

Λήψη αποφάσεων: Το Υπουργικό θα επιδιώκει να λαμβάνει αποφάσεις με συναίνεση. Όταν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, θα λαμβάνει αποφάσεις με απλή πλειοψηφία των παρόντων και ψηφιζόντων μελών, νοουμένου ότι περιλαμβάνονται 2 μέλη από έκαστη συνιστώσα πολιτεία.

Νομοθετική Εξουσία

Πρόταση ελληνοκυπριακής πλευράς

Δομή και Σύνθεση: Η Γερουσία θα αποτελείται από ίσο αριθμό μελών από κάθε κοινότητα. Στη Βουλή των αντιπροσώπων η ψηφοφορία θα διεξάγεται με βάση: Επιλογή α: τη μόνιμη κατοικία ή Επιλογή β: το καθεστώς της εσωτερικής ιθαγένειας, νοουμένου ότι κάθε συνιστώσα πολιτεία θα διαθέτει τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εδρών. Κάθε Σώμα θα εκλέγει έναν Πρόεδρο και δύο Αντιπροέδρους, έναν από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Οι πρόεδροι των δύο Σωμάτων δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία. Ο Αντιπρόεδρος έκαστου Σώματος που δεν προέρχεται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία που προέρχεται ο Πρόεδρος του αντίστοιχου Σώματος θα είναι ο πρώτος Αντιπρόεδρος του εν λόγω Σώματος.

Λήψη αποφάσεων: Σε κάθε Σώμα θα απαιτείται η παρουσία της πλειοψηφίας των μελών του προκειμένου να ληφθεί απόφαση (απαρτία).

Οι νόμοι θα ταξινομηθούν ως εξής:

- (α) Ομοσπονδιακοί Νόμοι. Θα απαιτείται και η έγκριση των δύο Σωμάτων με απλή πλειοψηφία, συμπεριλαμβανομένου τουλάχιστον $\frac{1}{4}$ των παρόντων και ψηφιζόντων Γερουσιαστών από κάθε κοινότητα.
- (β) Ειδικοί νόμοι και αποφάσεις που θα καταγραφούν στο σύνταγμα. Θα απαιτείται ειδική πλειοψηφία $\frac{2}{5}$ των παρόντων και ψηφιζόντων Γερουσιαστών έκαστης κοινότητας, πέραν της απλής πλειοψηφίας των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων.
- (γ) Νόμοι χωρίς την ψήφιση των οποίων (νομοθετικό αδιέξοδο):
 - 1) Θα επηρεαστεί η εύρυθμη λειτουργία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή των θεσμικών της οργάνων.
 - 2) Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα αδυνατεί να εκπληρώσει τις διεθνείς της υποχρεώσεις της ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εάν προκύψει τέτοιο αδιέξοδο, ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος της Γερουσίας δύνανται να ζητήσουν τη σύγκληση ενός Μηχανισμού Επίλυσης Αδιεξόδου.

Πρόταση τουρκοκυπριακής πλευράς

Δομή και Σύνθεση: Η Γερουσία θα αποτελείται από ίσο αριθμό μελών από κάθε κοινότητα. Στη Βουλή των Αντιπροσώπων η ψηφοφορία θα διεξάγεται με βάση το καθεστώς της εσωτερικής ιθαγένειας, νοουμένου ότι κάθε συνιστώσα πολιτεία θα διαθέτει τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εδρών. Κάθε Σώμα θα εκλέγει έναν Πρόεδρο και δύο Αντιπροέδρους, έναν από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Οι Πρόεδροι των δύο Σωμάτων δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία. Ο Αντιπρόεδρος εκάστου Σώματος που δεν θα προέρχεται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία που προέρχεται ο Πρόεδρος του αντίστοιχου Σώματος θα είναι ο πρώτος Αντιπρόεδρος του εν λόγω Σώματος.

Λήψη αποφάσεων: Σε κάθε Σώμα θα απαιτείται η παρουσία της πλειοψηφίας των μελών του προκειμένου να ληφθεί απόφαση (απαρτία). Εκτός και αν ορίζεται διαφορετικά, για την έγκριση των νόμων θα απαιτείται και η έγκριση των δύο Σωμάτων με απλή πλειοψηφία συμπεριλαμβανομένου τουλάχιστον 1/4 των παρόντων και ψηφίζοντων Γερουσιαστών από κάθε κοινότητα.

Θα απαιτείται ειδική πλειοψηφία 2/5 των παρόντων και ψηφίζοντων μελών της Βουλής των αντιπροσώπων για ειδικούς νόμους και αποφάσεις που θα καταγραφούν στο σύνταγμα.

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Διάφορες Αποφάσεις Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου
- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία (*Κυπριακό: Εξελίξεις*)
- Διάφορα Ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για το Κυπριακό
- Ελληνοκυπριακός και Ελλαδικός Τύπος για την περίοδο: Νοέμβριος 2013 μέχρι Νοέμβριος 2014

Δεκλερής, Μ., *Κυπριακό 1972-1974: Η Τελευταία Ευκαιρία* (Εκδοτική Εταιρεία Εστία, Αθήνα 1981).

Θεοφάνους, Α. (με τη συμβολή ειδικής ομάδας εργασίας), «Το Επόμενο Βήμα: Τι Κάνουμε Μετά το Σχέδιο Ανάν;», ένθετο εφημερίδας *Σημερινή*, Ιούλιος 2004.

Θεοφάνους, Α., «Η Πολιτική Οικονομία της Λύσης του Κυπριακού Προβλήματος: Η Εξέταση Τεσσάρων Σεναρίων», Έκθεση PRIO 1/2008-G.

Κληρίδης, Γλ., *Η Κατάθεση μου* (Τόμος 1, 1988), (Τόμος 2, 1989), (Τόμος 3, 1990), (Τόμος 4, 1991), (Εκδόσεις «Αλήθεια»).

Χριστοδούλου, Μ., *Η Πορεία μιας Εποχής: Η Ελλάδα, η Κυπριακή Ηγεσία και το Κυπριακό Πρόβλημα* (Εκδοτικός και Εμπορικός Οργανισμός Ιωάννου Φλώρου, Αθήνα 1987).

Bahcheli, T., "Searching for a Cyprus Settlement: Considering Options for Creating a Federation, a Confederation, or Two Independent States", *Publius: The Journal of Federalism*, vol. 30, no. 1-2, Winter/Spring 2000, pp. 203-216.

International Crisis Group, "The Cyprus Stalemate: What Next?", Europe Report No. 171, March 8, 2006.

Kyriakides, S., *Cyprus: Constitutionalism and Crisis Government* (Univ. of Pennsylvania Press, Philadelphia 1968).

Michael, M., *Resolving the Cyprus Conflict: Negotiating History* (New York, Palgrave Macmillan Press 2009).

O' Malley, B. and Craig, I., *The Cyprus Conspiracy: America, Espionage and the Turkish Invasion* (I.B. Tauris, London/New York 1999).

Theophanous, A., "Prospects for Solving the Cyprus Problem and the Role of the European Union", *Publius: The Journal of Federalism*, vol. 30, no. 1-2, Winter/Spring 2000, pp. 217-241, esp. p. 236.

Theophanous, A., *The Cyprus Question: The Challenge and the Promise*, Nicosia: Intercollege Press, 2004.

ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας